

J.W. STALIN

HET
M A R X I S M E
EN HET
N A T I O N A L E
V R A A G S T U K

deel 20
prijs

marxistische
bibliotheek

J. W. STALIN

HET MARXISME
EN HET
NATIONALE VRAAGSTUK

1937

UITGEVERIJ „PEGASUS” — AMSTERDAMS.

IN PLAATS VAN EEN VOORWOORD.

Het artikel „*Het Marxisme en het nationale vraagstuk*”, werd einde 1912 — begin 1913 in Wenen geschreven. Het werd voor het eerst gepubliceerd in Nrs. 3—5 van de jaargang 1913 van het bolsjewistische tijdschrift „Proswessjenië” („Voorlichting”) onder de titel „Het nationale vraagstuk en de sociaal-demokratie”. Het was ondertekend: *K. Stalin*. In 1914 verscheen het als afzonderlijke brochure onder de titel „Het nationale Vraagstuk en het Marxisme” bij de uitgeverij „Priboi” (Pelersburg). In 1920 werd het artikel opnieuw uitgegeven door het Volkskommissariaat der nationaliteiten in de „Verzamelde artikelen” van Stalin over het nationale vraagstuk (Staatsuitgeverij, Toela). Bij deze verzamelbundel was een voorwoord „Van den schrijver”, waarin de volgende alinea voorkwam, die op het, in dit boekje afgedrukte artikel betrekking heeft:

„ ... Het artikel weerspiegelt de periode van de principiële discussies over het nationale vraagstuk in de rijen van de Russische sociaal-demokratie in het tijdperk van de feodaal-tsaristische reactie, anderhalf jaar voor het begin van de imperialistische oorlog, in het tijdperk van het aanwassen van de burgerlijk-demokratische revolutie in Rusland. Twee theorieën van de natie bevonden zich toenmaals met elkaar in strijd, en bijgevolg twee nationale programs: de *Oostenrijkse*, ondersteund door de Boend (3) en de mensjewiki en de *Russische*, de bolsjewistische. Een karakteristiek van beide stromingen zal de lezer in het artikel vinden. De daarop volgende gebeurtenissen, in het bijzonder de imperialistische oorlog en het uiteenvallen van Oostenrijk-Hongarije in afzonderlijke nationale staten, hebben aanschouwelijk getoond, aan welke zijde de waarheid ligt. Thans, nu

Springer en Bauer voor de scherven van hun nationaal program staan, kan er nauwelijks aan getwijfeld worden, dat de geschiedenis de „Oostenrijkse school” heeft veroordeeld. Zelfs de Boend moest erkennen, dat de „eis der nationaal-culturele autonomie (d.w.z. het Oostenrijkse nationale program — *J. St.*), gesteld binnen het raam der kapitalistische orde, onder de verhoudingen van de socialistische revolutie haai' betekenis verliest” (Vgl. de „XII Konferentie van de Boend”, 1920). De Boend heeft er zelfs geen vermoeden van, dat hij daarmee de *principiële* onhoudbaarheid van de theoretische grondslagen van het Oostenrijkse nationale program, de *principiële* onhoudbaarheid van de Oostenrijkse theorie van de natie erkende (ongewild erkende)”.

De periode van de kontra-revolutie in Rusland bracht niet alleen „donder en bliksem”, maar ook ontgoocheling in de beweging, ongelooft in de gemeenschappelijke krachten. Men geloofde in de „lichtende toekomst”, — en de mensen streden tezamen, onafhankelijk van hun nationaliteit: de gemeenschappelijke vraagstukken boven alles! Er kroop twijfel in de harten, — de mensen begonnen volgens hun nationale woonplaatsen uiteen te gaan: laat ieder maar alleen op zich zelf vertrouwen! Het „nationale probleem” boven alles!

Tegelijkertijd had er in het land een belangrijke, ingrijpende verandering in het economische leven plaats. Het jaar 1905 was niet tevergeefs voorbijgegaan: aan de overblijfselen van de feodale orde op het platteland werd nog een slag toegebracht. Een reeks van goede oogsten na de hongerejaren en de daarna intredende industriële opbloei stuwden het kapitalisme voorwaarts. De differentiatie op het platteland en de groei van de steden, de ontwikkeling van de handel en de verkeerswegen deden een grote stap vooruit. Dit gold in het bijzonder voor de grensgebieden. Dit moest echter het proces van de economische consolidatie van de nationaliteiten van Rusland wel bespoedigen. De laatsten moesten wel in beweging komen ...

In deze zelfde richting van het wekken der nationaliteiten, werkte ook het „konstitutionele regime”, dat in die tijd tot stand kwam. De toename van het aantal kranten en in het algemeen van de literatuur, een zekere vrijheid van drukpers en van de culturele instellingen, de toename van het aantal volktheaters, enz. werkten ongetwijfeld de versterking van de „nationale gevoelens” in de hand. De Doema met haar verkiezingskampagne en haar politieke groepen schonk nieuwe mogelijkheden voor het opleven van de naties, een nieuw ruim strijdperk voor de mobilisatie van de laatsten.

En de zich in de bovenlagen verheffende golf van strijdbaar

nationalisme, een gehele reeks van represaille-maatregelen van de kant der „machthebbers”, die wraak namen op de grensgebieden wegens hun „vrijheidsliefde”, — verwekten, als antwoord daarop, een golf van nationalisme van onderen op, dat zo nu en dan in grof chauvinisme overging. De versterking van het Zionisme (1) onder de Joden, het groeiende chauvinisme in Polen, het panislamisme (2) onder de Tartaren, de versterking van het nationalisme onder de Armeniërs, de Georgiërs, de Oekraïners, de algemene neiging van den kleinburger naar het anti-semietisme, — dit alles zijn algemeen bekende feiten.

De golf van nationalisme kwam steeds sterker opzetten en dreigde de arbeidersmassa's aan te grijpen. En hoe meer de bevrijdingsbeweging in omvang afnam, des te weliger gingen de bloemen van het nationalisme open.

In dit moeilijke oogenblik ontstond er voor de sociaal- democratie een missie van het hoogste belang: het nationalisme af te weren, de massa's te beschermen tegen de algemene „besmetting”. Want de sociaal-democratie en zij alleen kon dit doen, doordat zij het beproefde wapen van het internationalisme, de eenheid en ondeelbaarheid van de klassenstrijd tegenover het nationalisme stelde. En hoe machtiger de golf van het nationalisme aanzwol, des te luider moest de stem van de sociaal-democratie voor de broederschap en de eenheid van de proletariërs aller nationaliteiten van Rusland weerklinken. Daarbij werd van de sociaal-democraten der grensgebieden, die rechtstreeks met de nationale bewegingen in aanraking komen, bijzondere standvastigheid vereist.

Maar niet alle sociaal-democraten bleken tegen deze taak te zijn opgewassen — en vooral niet de sociaal-democraten in de grensgebieden. De Boend (3), die vroeger de nadruk had gelegd op de gemeenschappelijke opgaven, begon thans zijn bijzondere, zuiver nationalistische doeleinden op de voorgrond te plaatsen: het kwam zelfs zo ver, dat hij het „houden van de sabbath” en de „erkenning van het Jiddisj” tot een strijdpunt van zijn verkiezingskampagne verklaarde. Op de Boend volgde de Kaukasus: een gedeelte van de Kaukasische sociaal-democraten, die vroeger samen met de andere Kaukasische sociaal-democraten de „cultureel-nationale autonomie” hadden afgewezen, stelt ze thans als eis van de dag O- Wij

O Zie het „Verslag over de IXde Konferentie van de Boend” (4) (Russisch. — Red.).

spreken reeds niet over de Konferentie der likwidatoren (5), die de nationalistische weifelingen *) op diplomatieke wijze sanctioneerde * 2).

Uit dit alles volgt echter, dat de opvattingen van de Russische sociaal-demokratie met betrekking tot het nationale vraagstuk nog niet voor alle sociaal-demokraten duidelijk zijn.

Noodzakelijk is klaarblijkelijk een serieuze en alzijdige bespreking van het nationale vraagstuk.

Nodig is de kameraadschappelijke en onvermoeide arbeid van de konsekvente sociaal-demokraten tegen de nationalistische nevelachtigheid, waar zij ook vandaan moge komen.

I. DE NATIE.

Wat is de natie?

De natie — dat is in de eerste plaats een gemeenschap, een bepaalde gemeenschap van mensen.

Deze gemeenschap is geen rassen- en geen stamgemeenschap. De tegenwoordige Italiaanse natie vormde zich uit Romeinen, Germanen, Grieken, Etrusken, Arabieren, enz. De Franse natie ontstond uit Galliërs, Romeinen, Britten, Germanen, enz. Hetzelfde moet worden gezegd van de Engelsen, de Duitsers en anderen, die zich uit mensen van verschillende rassen en stammen tot naties hebben gevormd.

Derhalve is de natie geen rassen- en geen stamgemeenschap — maar een ^gemeenschap van mensen, die zich historisch heeft gevormd.

Anderzijds is het een onbetwistbaar feit, dat de grote staten van een Cyrus of een Alexander geen naties konden worden genoemd, ofschoon zij zich historisch hadden gevormd en uit verschillende stammen en rassen waren ontstaan. Dit waren geen naties, maar toevallige en in geringe mate verbonden konglomeraten van groepen, die uiteenvielen of zich verenigden naar gelang van de suksessen of de nederlagen van dezen of genen veroveraar.

*) Zie het „Verslag van de Augustiis-Konferentie” (Russisch. — Red.).

^) Zie terzelfder plaatse.

Derhalve is de natie geen toevallig en geen ephemerisch konglomeraat, maar een duurzame gemeenschap van mensen.

Maar niet iedere duurzame gemeenschap vormt een natie, Oostenrijk en Rusland zijn eveneens duurzame gemeenschappen, maar niemand zal ze naties noemen. Waardoor onderscheidt zich een nationale gemeenschap van een staatsgemeenschap? Onder anderen daardoor, dat een nationale gemeenschap niet denkbaar is zonder een gemeenschappelijke taal, terwijl voor een staat een gemeenschappelijke taal niet noodzakelijk is. Er zou geen Tsjechische natie in Oostenrijk en geen Poolse natie in Rusland kunnen bestaan, zonder dat ieder van hen een gemeenschappelijke taal had, terwijl het bestaan van een gehele reeks van talen in Rusland en Oostenrijk hun eenheid als staat niet in de weg staat. Er is hier natuurlijk sprake van volks-, van spreektaal en niet van de officiële kanselarij-talen.

Aldus, — *gemeenschap van laai* als één van de kenmerken van de natie.

Dit betekent natuurlijk niet, dat de verschillende naties steeds en overal verschillende talen spreken of dat allen, die een en dezelfde taal spreken, noodzakelijkerwijs één natie vormen. Een *gemeenschappelijke* taal voor iedere natie, maar niet noodzakelijkerwijs verschillende talen voor verschillende naties! Er bestaat geen natie, die tegelijkertijd verschillende talen zou spreken, maar dat wil nog niet zeggen, dat er geen twee naties kunnen zijn, die een en dezelfde taal spreken! De Engelsen en de Noord-Amerikanen spreken een en dezelfde taal en toch vormen zij niet één natie. Hetzelfde moet gezegd worden: van de Noren en de Denen, de Engelsen en de Ieren.

Maar waarom vormen b.v. de Engelsen en de Noord-Amerikanen niet één natie, hoewel zij dezelfde taal spreken?

In de eerste plaats, omdat zij niet tezamen, maar op verschillende grondgebieden wonen. De natie vormt zich alleen als gevolg van een langdurige en regelmatige omgang, als gevolg van het samenleven van mensen van geslacht op geslacht. Maar een langdurig samenleven is niet mogelijk zonder gemeenschappelijk grondgebied. De Engelsen en de Amerikanen bevolkten vroeger één grondgebied, n.l. Engeland en vormden één natie. Later is een gedeelte van de Engelsen uit Engeland naar Amerika verhuisd en hier op dit nieuwe grondgebied heeft zich in de loop van tijd een nieuwe, de Noord-Amerikaanse natie gevormd.

grondgebieden hebben tot de vorming van verschillende naties geleid.

Aldus — *gemeenschap van grondgebied* als één der kenmerken van de natie.

Maar dat is nog niet alles. Gemeenschap van grondgebied levert op zichzelf nog geen natie op. Hiervoor is bovendien nog een intern economisch verband nodig, dat de afzonderlijke delen van de natie tot één geheel aaneensmeedt. Zulk een verband beslaat niet tussen Engeland en Noord-Amerika en daarom vormen zij dan ook twee verschillende naties. Maar ook de Noord-Amerikanen zelf zouden de naam van natie niet verdienen, indien de afzonderlijke hoeken van Noord-Amerika onderling niet tot één economisch geheel waren verbonden, door de arbeidsdeling, die tussen hen beslaat, door de ontwikkeling der verkeerswegen, enz.

Nemen wij bijvoorbeeld de Georgiërs. De Georgiërs leefden in het tijdvak van voor de hervorming op één gemeenschappelijk grondgebied en spraken één taal, maar desniettegenstaande vormden zij, strikt gesproken, niet één natie, want zij waren verdeeld over een gehele reeks van los van elkaar staande vorstendommen, zij konden geen gemeenschappelijk economisch leven leiden, eeuwenlang voerden zij oorlog tegen elkaar, richtten elkaar te gronde en hitsten tegen elkaar de Perzen en de Turken op. De cphemerische en toevallige vereniging der vorstendommen, die de een of de andere gelukkige tsaar soms wist door te voeren, omvatte in het beste geval slechts oppervlakkig de sfeer van het beheer en ging spoedig aan de grillen van de vorsten en de onverschilligheid van de boeren te niet. Bij de economische verbrokkeling van Georgië kon dit dan ook niet anders zijn ... Georgië als natie verscheen eerst in de tweede helft van de negentiende eeuw, toen de afschaffing van de lijfeigenschap en de groei van het economische leven van het land, de ontwikkeling van de verkeerswegen en het ontslaan van het kapitalisme de arbeidsdeling tussen de gebieden van Georgië lot stand bracht, de economische afgeslotenheid van de vorstendommen voorgoed verbrak en ze lot één geheel verbond.

Aldus, — *gemeenschap van economisch leven, economisch verband*, als één van de kenmerkende bijzonderheden van de natie.

Maar dit is nog niet alles. Behalve al het gezegde, moet men o O

O⁷

nog de bijzonderheden in aanmerking nemen van de geestelijke geaardheid der mensen, die in een natie zijn samengevat.

Naties onderscheiden zich van elkaar niet alleen door hun levensomstandigheden, maar ook door de geestelijke geaardheid, die in de bijzonderheden der nationale cultuur tot uiting komt. Indien Engeland, Noord-Amerika en Ierland, die één en dezelfde taal spreken, desniettemin drie verschillende naties vormen, dan speelt daarbij de eigenaardige psychische gesteldheid, die zich bij hen van geslacht op geslacht als gevolg van ongelijke bestaansvoorwaarden heeft gevormd, geen geringe rol.

Natuurlijk is de psychische gesteldheid — of zoals zij anders wordt genoemd — het „nationale karakter” — op zichzelf voor den opmerker iets onvatbaars, maar in zover zij tot uiting komt in de eigenaardigheid van de cultuur, die aan de natie gemeen is — is zij vatbaar en kan zij niet worden ge- ignoreerd.

Natuurlijk is het „nationale karakter” niet iets, dat eens en voor altijd is gegeven, maar iets dat met de levensomstandigheden verandert; aangezien het echter op ieder gegeven oogenblik bestaat, drukt het zijn stempel op de physionomie van de natie.

Dus, — *gemeenschap van psychische gesteldheid*, die zich in gemeenschappelijkheid der cultuur uit, als één van de kenmerken van de natie.

Wij hebben derhalve alle kenmerken van de natie opge- somd.

De natie is een zich historisch gevormd hebbende duurzame gemeenschap van taal, grondgebied, economisch leven en psychische gesteldheid, die in gemeenschap van cultuur tot uiting komt.

Het spreekt daarbij vanzelf, dat de natie, die evenals ieder historisch verschijnsel, aan de wet der verandering is onderworpen, haar eigen geschiedenis, haar begin en haar einde heeft.

Er moet de nadruk op worden gelegd, dat geen enkele van de aangegeven kentekenen, afzonderlijk genomen, voldoende is om de natie te bepalen. Nog sterker: het ontbreken van, zij het ook maar één van deze kentekenen is voldoende, om een natie te doen ophouden natie te zijn.

Men kan zich mensen met een gemeenschappelijk „nationaal karakter” voorstellen en toch zou men niet kunnen zeggen, dat zy een natie vormen, indien zij economisch gescheiden zijn, op verschillende grondgebieden wonen, verschillende talen spreken enz. Zo vormen b.v. de Russische, de

Galicische, de Amerikaanse, de Georgische en de Berg-Joden. naar onze mening, geen homogene natie.

Men kan zich mensen voorstellen met een gemeenschappelijk grondgebied en een gemeenschappelijk economisch leven en toch vormen zij zonder gemeenschap van taal en „nationaal karakter” geen natie. Zulke mensen zijn b.v. de Duitsers en de Letten in het Oostzee-gebied.

Tenslotte, de Noren en de Denen spreken dezelfde taal, maar vormen krachtens het ontbreken van de andere kentekenen toch niet één natie.

Alleen het voorhanden zijn van alle kentekenen, tezamen genomen, geven ons de natie.

Het zou de schijn kunnen hebben, alsof het „nationale karakter” niet één van de kentekenen, maar het *enige* essentiële kenteken van de natie zou zijn, waarbij alle overige kentekenen eigenlijk slechts de *voorwaarden* vormen der ontwikkeling van de natie en niet haar kentekenen zijn. Op dit standpunt staan b.v. de in Oostenrijk bekende sociaal- democratische theoretici van het nationale vraagstuk, R. Springer *) en vooral O. Bauer.

Beschouwen wij hun theorie van de natie.

Volgens Springer is

„de natie — een vereniging van gelijkdenkende en gelijkspreekende personen, een culturele gemeenschap van moderne mensen, *die niet meer aan de „grond zijn gebonden.”* *²) (Kurstef van ons.)

Aldus — een „vereniging” van gelijkdenkende en gelijkspreekende mensen, hoe geïsoleerd zij van elkaar ook mogen zijn en waar zij ook mogen leven.

Bauer gaat verder.

„Wat is een natie? — vraagt hij. „Is het de gemeenschap van taal, die de mensen tot een natie verenigt? Maar de Engelsen en de Ieren spreken dezelfde taal en vormen uit dien hoofde toch niet één volk, de Joden hebben geen gemeenschappelijke taal en vormen desniettemin een natie”.³)

En wat is nu een natie?

1) R. Springer, de Oostenrijkse sociaal-demokraat Karl Renner. — Red.

²) Zie R. Springer, „Der Kampf der österreichischen Nationen um den Staat, I. Teil: Das nationale Problem usw.” Leipzig und Wien 1902, blz. 35.

³) Zie O. Bauer: „Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie”, Wien 1924, blz. 2.

„De natie is een betrekkelijke karaktergemeenschap.” D

Maar wat is dan karakter, in het gegeven geval — het nationale karakter?

„Het nationale karakter is de som van de kentekenen, die de mensen van de ene nationaliteit van die van een andere nationaliteit doen verschillen”, het „komplex van lichamelijke en geestelijke kentekenen, die de ene natie van de andere scheidt.”²⁾

Bauer weet natuurlijk, dat het nationale karakter niet uit de hemel valt en daarom voegt hij er aan toe:

„Het karakter van de mensen wordt... nooit door iets anders bepaald dan door hun lot?... „de natie is nooit iets anders dan een lotsgemeenschap”, die harerzijds wordt bepaald door „de verhoudingen, waaronder de mensen hun levensonderhoud voortbrengen en de opbrengst van hun arbeid verdelen.”³⁾

Op deze wijze zijn wij, zoals Bauer zich uitdrukt, tot een uiterst „volledige” definitie van de natie gekomen.

... „De natie is de samenvatting van mensen, die door lotsgemeenschap tot een karaktergemeenschap zijn verbonden.” •*)

Aldus, nationale karaktergemeenschap, op grond van een lotgemeenschap, opgevat buiten de noodzakelijkheid van gemeenschap van grondgebied, taal en economisch leven.

Maar wat blijft er dan in dit geval van de natie over? Van welke nationale gemeenschap kan er sprake zijn bij mensen, die economisch van elkaar zijn geïsoleerd, op verschillend grondgebied wonen en van geslacht op geslacht verschillende talen spreken?

Bauer spreekt over de Joden als over één natie, hoewel zij „geen gemeenschappelijke taal bezitten”⁵⁾. Van welke „lots- gemeenschap” en nationale gebondenheid echter kan er b.v. sprake zijn bij de Georgische, de Dagestanse, de Russische en de Amerikaanse Joden, die volkomen los van elkaar staan, op verschillende grondgebieden wonen en verschillende talen spreken?

De genoemde Joden leven ongetwijfeld een gemeenschappelijke politiek en economisch leven met de Georgiërs, Dagestanners, Russen en Amerikanen, in een culturele atmosfeer, die zij met hen gemeen hebben; dit moet wel zijn stempel

D l.c. blz. 6.

²⁾ l.c. blz. 2.

³⁾ l.c. blz. 24.

^{*}) l.c. blz. 135.

⁵⁾ l.c. blz. 2.

drukken op hun nationaal karakter en indien er nog iets gemeenschappelijks bij hen is overgebleven, dan is dat de godsdienst, de gemeenschappelijke afkomst en enige overblijfselen van een nationaal karakter. Dat is ongetwijfeld het geval. Maar hoe kan men op ernstige wijze beweren, dat de versteende, religieuze ceremoniën en de verweerde psychologische overblijfselen een sterkere invloed uitoefenen op het „lot” van de genoemde Joden, dan het hen omringende, levende sociaal-ekonomische en culturele milieu? En alleen immers bij deze veronderstelling zou men van de Joden in het algemeen als van één natie kunnen spreken.

Waardoor onderscheidt zich dan de natie van Bauer van de mystieke en zich zelf genoeg zijnde „nationale geest” van de spiritualisten?

Bauer trekt een onoverkomelijke grens tussen één „kenmerk” van de naties (hel nationale karakter) en de „verhoudingen” van hun leven, rukt beide uit-elkaar. Maar wat is het nationale karakter anders dan de weerspiegeling van de levensverhoudingen, dan een bezinksel van indrukken, verkregen uit het omringende milieu? Moe kan men zich alleen tot het nationale karakter beperken en het van de bodem, die het heeft voortgebracht, isoleren en losrukken?

En dan, waardoor onderscheidde zich eigenlijk de Engelse natie van de Noord-Amerikaanse aan het einde der XVIIIde en in het begin der XIXde eeuw, toen Noord-Amerika nog „Nieuw-Engeland” werd genoemd?

Wel, natuurlijk niet door het nationale karakter, want de Noord-Amerikanen waren emigranten uit Engeland, vanwaar zij behalve de Engelse taal, ook nog het Engelse nationale karakter naar Amerika meebrachten en dat zij natuurlijk niet zo snel konden verliezen, hoewel er, onder de invloed van de nieuwe verhoudingen, bij hen wel een eigen bijzonder karakter moest ontstaan. En toch, ondanks de grotere of kleinere karaktergemeenschap, vormden zij reeds toenmaals een van Engeland verschillende natie! Klaarblijkelijk onderscheidde het „Nieuwe Engeland” zich toenmaals van Engeland als natie, niet door een bijzonder nationaal karakter, of niet zozeer door een nationaal karakter, als wel door het van Engeland verschillende milieu en door de levensverhoudingen.

Het is derhalve duidelijk, dat er in de werkelijkheid generlei *op zichzelf slaand* onderscheidingskenteken van de natie bestaat. Er beslaat alleen een som van kentekenen, waarvan zich bij het naast elkaar stellen van naties, nu eens het ene ken

teken (het nationale karakter), dan weer het andere (de taal), dan het derde (het grondgebied, de economische verhoudingen) met meer reliëf aftekent. De natie is de vereniging van alle kentekenen bijeen genomen.

Het standpunt van Bauer, dat de natie identificeert met het nationale karakter, rukt de natie los van haar bodem en verandert haar in een soort van onzichtbare, zichzelf genoeg zijnde kracht. Het resultaat is niet een levende, handelende natie, maar iets mystieks, onvatbaars, iets uit het hiernamaals, want, ik herhaal, wat is dat b.v. voor een Joodse natie, die bestaat uit Georgische, Dagestanse, Amerikaanse en andere Joden, welker leden elkaar niet verstaan, (zij spreken verschillende talen), op verschillende delen van de aardbol leven, elkaar nooit zien, nooit tezamen optreden, nóch in vredes-, nóch in oorlogstijd?! Neen, niet voor zulke papieren „naties” stelt de sociaal-demokratie haar nationaal program op. Zij kan alleen met werkelijke naties rekening houden, met naties die handelen en zich bewegen en er daarom toe dwingen, rekening met hen te houden.

Bauer verwacht klaarblijkelijk de *natie*, die een historische categorie is, met *de stam*, die een ethnografische categorie is.

Overigens voelt Bauer blijkbaar zelf de zwakheid van zijn standpunt. Terwijl hij in het begin van zijn boek uitdrukkelijk de Joden voor een natie verklaart ^{*}), corrigeert hij zich aan het jeinde van zijn hoek door te beweren, dat „de kapitalistische maatschappij hun (den Joden) in het geheel niet de gelegenheid geeft zich als natie ²⁾ te handhaven” en hen met de andere naties assimileert. De oorzaak ligt blijkbaar hierin, dat „de Joden geen afgesloten kolonisatiegebied bezitten ³⁾ terwijl b.v. de Tsjechen zulk een gebied bezitten en zich, volgens Bauer, als natie moeten handhaven. Kortom: de oorzaak is het ontbreken van een grondgebied.

Door zo te oordelen wilde Bauer bewijzen, dat de nationale autonomie geen eis van de Joodse arbeiders kan zijn ⁴⁾, maar hij wierp daarmee per ongeluk zijn eigen theorie omver, die de gemeenschap van grondgebied als een van de kentekenen van de natie ontkent.

Bauer gaat echter nog verder. In het begin van zijn boek

²⁾ Zie blz. 2 van zijn boek.

²⁾ l.c. blz. 373.

³⁾ l.c. blz. 373.

⁴⁾ blz. 379.

verklaart hij uitdrukkelijk, dat de „Joden helemaal geen *gemeenschappelijke* taal bezitten en desniettemin een natie vormen” *). Maar nauwelijks is hij tot aan hlz. honderd zes en twintig gekomen, of hij is reeds van front veranderd en verklaart even nadrukkelijk, „*geen natie kan bestaan zonder een gemeenschappelijke taal*” *²). (Kursivering van ons.)

Bauer wilde hiermee bewijzen, dat „de taal het belangrijkste werktuig van de menselijke omgang is”³), maar per ongeluk bewees hij tegelijkertijd ook datgene, wat hij niet van plan was te bewijzen, namelijk: de onhoudbaarheid van zijn eigen theorie van de natie, van een theorie die de betekenis van de gemeenschappelijke taal ontkent.

Aldus weerlegt de met idealistische draden aan elkaar genaaide theorie zich z>elf.

II. DE NATIONALE BEWEGING.

De natie is niet eenvoudig een historische categorie, maar een historische categorie van een bepaald tijdvak, van het tijdvak van het opkomende kapitalisme. Het proces van de likwidatie van het feodalisme en de ontwikkeling van het kapitalisme is tegelijkertijd het proces van de aaneensluiting der mensen tot naties. Zó ging het b.v. in West-Europa. De Engelsen, de Fransen, de Duitsers, de Italianen e.a. hebben zich tot naties gevormd bij de zegevierende opmars van het, over de feodale verbroekeling triomferende kapitalisme.

Maar de vorming der naties betekent tegelijkertijd hun verandering in zelfstandige nationale staten. De Engelse, de Franse en de andere naties zijn tegelijkertijd Engelse e.a. staten. Ierland, dat buiten dit proces blijft, verandert het algemene beeld niet.

Enigszins anders verliep de kwestie in Oost-Europa. Terwijl in het Westen de naties zich tot staten ontwikkelden, vormden zich in het Oosten gemengd-nationale staten, staten die uit meerdere nationaliteiten bestaan. Zulke staten waren Oostenryk-Hongarije, Rusland. In Oostenrijk bleken de Duitsers in politiek opzicht het meest ontwikkeld te zijn — zy namen dan ook de vereniging der Oostenrijkse nationaliteiten

*) l.c. blz. 2.

²) l.c. blz.

³) l.c. blz.

tot een staat op zich. In Hongarije bleken de Madjaren, de kern van de Hongaarse nationaliteiten, de meeste geschiktheid te hebben tot het organiseren van een staat, zij werden dan ook de verenigers van Hongarije. In Rusland namen de Groot- Russen, aan wier hoofd een historisch ontstane, krachtige en georganiseerde militaire burocratie van de adel stond, de rol van verenigers van de nationaliteiten op zich.

Zo is het in het Oosten gegaan.

Deze eigenaardige wijze van staatsvorming kon zich alleen voltrekken onder de verhoudingen van een nog niet gelijkwaardig feodalisme, onder de verhoudingen van een zwak ontwikkeld kapitalisme, toen de, op de achtergrond gedrongen nationaliteiten er nog niet in waren geslaagd, zich economisch tot een homogene natie te consolideren.

Maar het kapitalisme begint zich ook in de Oostelijke staten te ontwikkelen. De handel en de verkeerswegen ontwikkelen zich. Er ontstaan grote steden. De naties consolideren zich economisch. Het in het kalme leven van de, op de achtergrond gedrongen nationaliteiten binnengedrongen kapitalisme brengt deze in beroering en in beweging. De ontwikkeling van de pers en het theater, de werkzaamheid van de Reichsrat (in Oostenrijk) en van de Doema (in Rusland) bevorderen de versterking van de „nationale gevoelens”. Het ontstane intellect wordt van de „nationale gedachte” doordrongen en handelt in deze richting ...

Maar de tot zelfstandig leven ontwaakte, op de achtergrond gedrongen naties vormen reeds geen onafhankelijke nationale staten meer: zij ontmoeten op hun weg de sterkste tegenstand van de kant van de leidende lagen van de heersende naties, die reeds lange tijd aan het hoofd van de staat stonden. Zij zijn te laat gekomen! ...

Zo vormen zich de Tsjechen, de Polen enz. in Oostenrijk tot naties; de Oekraïners, de Georgiërs, de Armeniërs e.a. in Rusland. Wat in West-Europa een uitzondering was (Ierland), dat werd in het Oosten regel.

In het Westen beantwoordde Ierland deze uitzonderingstoestand met een nationale beweging. In het Oosten moesten de ontwaakte zijnde naties op dezelfde wijze antwoorden.

Dat was de samenloop van omstandigheden, die de jonge naties van het Oosten van Europa tot de strijd aandreven.

De strijd begon en ontbrandde eigenlijk niet tussen de naties als een geheel, maar tussen de heersende klassen van de

heersende en die van de op de achtergrond gedrongen naties. De strijd wordt gewoonlijk gevoerd, hetzij door de stedelijke kleine burgerij van de onderdrukte natie tegen de grote bourgeoisie van de heersende natie (de Tsjechen en de Duitsers), of door de dorpsbourgeoisie van de onderdrukte naties tegen de landheren van de heersende natie (de Oekraïners in Polen), of door de gehele „nationale” bourgeoisie van de onderdrukte naties tegen de regerende adel van de heersende natie (Polen, Lithauen, de Oekraïne in Rusland).

De bourgeoisie is de handelende hoofdpersoon.

Het voornaamste vraagstuk voor de jonge bourgeoisie is de markt. Haar waren afzetten en uit de concurrentie met de bourgeoisie van een andere nationaliteit als overwinnaar te voorschijn treden, — dat is haar doel. Vandaar haar wens, voor zich haar „eigen”, „vaderlandse” markt te waarborgen. De markt is de eerste school, waar de bourgeoisie nationalisme leert.

Maar de kwestie beperkt zich gewoonlijk niet tot de markt. De half-feodale, half-burgerlijke burokratie van de heersende natie grijpt in de strijd in met haar methoden van het „op de lange baan schuiven en niet toestaan”. De bourgeoisie van de heersende natie, — onverschillig of het de kleine burgerij of de grote bourgeoisie is — wordt in de mogelijkheid gesteld, „sneller” en „meer afdoende” met zijn konkurrent af te rekenen. „De „krachten” verenigen zich, er begint een gehele reeks van beperkende maatregelen tegen de bourgeoisie van de „vreemde” natie, die in onderdrukkingsmaatregelen overgaan. De strijd wordt uit de economische naar de politieke sfeer overgebracht. Beperking der bewegingsvrijheid, dwangmaatregelen tegen de taal, beperking van het kiesrecht, inkrimpen van het aantal scholen, dwangmaatregelen tegen de godsdienst enz. — dit alles komt op het hoofd van den „konkurrent” neer. Natuurlijk hebben deze maatregelen niet alleen de belangen van de burgerlijke klassen van de heersende natie op het oog, maar ook de specifieke, om zo te zeggen, kastedoeleinden van de regerende burokratie. Maar gezien van uit het oogpunt der resultaten maakt dit absoluut geen verschil uit: de burgerlijke klassen en de burokratie gaan in dit geval hand in hand — onverschillig of er sprake is van Oostenryk- Hongarye of van Rusland.

De van alle kanten in het nauw gebrachte bourgeoisie van de onderdrukte natie komt natuurlijkerwijze in beweging. Zy

doet een beroep op de „onderste lagen van het eigen volk” en begint over het „vaderland” te schreeuwen, waarbij zij haar eigen zaak voor de zaak van het gehele volk uitgeeft. Zij werft zich een leger uit „volksgenoten” in het belang van het... „geboorteland”. En de „onderste lagen” blijven niet altijd passief tegenover deze oproepen, zij scharen zich om haar vaandel: de druk van boven raakt ook hen en wekt bij hen ontevredenheid.

Zó begint de nationale beweging.

De kracht van de nationale beweging wordt bepaald door de graad van deelname daaraan der brede lagen van de natie, n.l. van het proletariaat en de boeren.

Of het proletariaat zich onder het vaandel van het burgerlijke nationalisme zal scharen, dal hangt af van de graad van ontwikkeling der klassentegenstellingen, van het klassebewustzijn en de georganiseerdheid van het proletariaat. Het klassebewuste proletariaat heeft zijn eigen beproefd vaandel, het behoeft zich geenszins onder het vaandel van de bourgeoisie te scharen.

Wat de boeren betreft, — hun deelname aan de nationale beweging hangt in de eerste plaats af van de aard der onderdrukking. Wanneer de onderdrukking de „grond”-belangen raakt, zoals dit in Ierland het geval was, dan scharen zich de brede boerenmassa’s onmiddellijk om het vaandel der nationale beweging.

Indien er anderzijds, b.v. in Georgië, geen enigermate ernstig *anti-Russisch* nationalisme beslaat dan in de eerste plaats, omdat daar geen Russische landheren en geen Russische grote bourgeoisie aanwezig zijn, die zulk een nationalisme onder de massa’s zouden kunnen voeden. In Georgië bestaat *anli-Armeens* nationalisme en wel, omdat daar ook een Armeense grote bourgeoisie bestaat, die, doordat zij de kleine, nog niet sterk geworden Georgische bourgeoisie overwint, deze laatste naar een *anli-Armeens* nationalisme drijft.

In overeenstemming met deze factoren, neemt de nationale beweging óf een massaal karakter aan en wast zij meer en meer aan (Ierland, Galicië), óf zij wordt tot een keten van kleine schermutselingen, die in schandalen en in een „strijd” om uithangborden (sommige stadjes in Bohemen) ontaarden.

De inhoud van de nationale beweging kan natuurlijk niet overal dezelfde zijn; zij wordt geheel en al bepaald door de uiteenlopende eisen, die door de beweging worden gesteld. In

Ierland draagt de beweging een agrarisch karakter, in Bohemen een „taal“-karakter; hier eist men gelijkheid van burgerrecht en geloofsvrijheid, daar zijn „eigen“ ambtenaren of zijn eigen landdag. Niet zelden stralen door de uiteenlopende eisen de verschillende kenmerken, die de natie in het algemeen karakteriseren (taal, grondgebied e.a.). Het verdient de aandacht, dat wy nergens de eis ontmoeten van het alomvattende „nationale karakter“ van Bauer. Dat is ook begrijpelijk: het „nationale karakter“, *afzonderlijk genomen*, is iets onvatbaars en, zoals J. Strasser zeer terecht opmerkt _____, „wat zullen wij in de politiek ... daarmee beginnen“ *).

Dat zijn in het algemeen de vormen en het karakter van de nationale beweging.

Uit het gezegde is duidelijk, dat de nationale strijd onder de verhoudingen van het *opkomende* kapitalisme een strijd is van de burgerlijke klassen onderling. Soms gelukt het de bourgeoisie het proletariaat in de nationale beweging te betrekken en dan neemt de nationale strijd *wat de buitenkant betreft* een „algemeen volks-karakter“ aan, maar dan alleen wat de buitenkant betreft. Hij blijft *in wezen* steeds een burgerlijke strijd, die in hoofdzaak voor de bourgeoisie voordelig en haar welgevallig is.

Hieruit volgt echter geenszins, dat het proletariaat niet tegen de politiek van de onderdrukking der nationaliteiten moet strijden.

De beperking der bewegingsvrijheid, het ontberen van het kiesrecht, de onderdrukkingsmaatregelen tegen de taal, het inkrimpen van het aantal scholen en soortgelijke onderdrukkingsmaatregelen raken de arbeiders zeker niet minder, zo niet meer dan de bourgeoisie. Zulk een toestand kan de vrije ontwikkeling van de geestelijke krachten van het proletariaat der ondergeschikte naties alleen maar remmen. Men kan niet ernstig over de volledige ontwikkeling van de geestelijke gaven van den Tartaarsen of Joodsen arbeider spreken, als men hem niet de mogelijkheid schenkt, op de vergaderingen en lezingen zyn moedertaal te gebruiken, als men de scholen voor hem sluit.

Maar de politiek van de nationalistische onderdrukking, is ook nog van een andere kant voor de zaak van het prole-

¹⁾ Zie zyn werk „Der Arbeiter und die Nation“, 1912, blz. 33.

tariaat gevaarlijk. Zij leidt de aandacht van brede lagen van de sociale vraagstukken af, van de vraagstukken van de klassenstrijd en vestigt die op de nationale vraagstukken, op vraagstukken, die het proletariaat en de bourgeoisie „gemeen hebben”. Dit scheidt echter een gunstige bodem voor het leugenachtige gepreek over de „belangenharmonie”, voor de verdoezeling van de klassebelangen van het proletariaat, voor de geestelijke knechting van de arbeiders. Daardoor wordt tevens een ernstige belemmering in de weg gelegd aan de aaneensluiting van de arbeiders van alle nationaliteiten. Als een beduidend deel van de Poolse arbeiders tot nu toe in de geestelijke slavernij van de burgerlijke nationalistes blijft, als zij tot nu toe ter zijde van de internationale arbeidersbeweging blijven staan, — dan komt dit hoofdzakelijk, omdat de van oudsher bestaande anti-Poolse politiek der „machthebbers” de bodem voor deze slavernij scheidt en de bevrijding van de arbeiders uit deze slavernij bemoeilijkt.

Maar de politiek van onderdrukking blijft hierbij niet staan. Van het „systeem” van *onderdrukking* gaat zy niet zelden over tot het „systeem” van ophitsing der naties, tot het „systeem” van moorden en pogroms. Zeker, dit laatste is niet overal en niet altijd mogelijk, maar daar waar dit mogelijk is, — onder de omstandigheden, dat de elementaire vrijheden ontbreken, — daar neemt het niet zelden afschuwelijke afmetingen aan en dreigt het de zaak van de aaneensluiting der arbeiders in bloed en tranen te verdrinken. De Kaukasus en het Zuiden van Rusland geven ons daarvan een niet gering aantal voorbeelden. „Verdeel en heers”, — dat is het doel van de ophitsingspolitiek. En in zover het gelukt deze politiek door te voeren, vormt zij een zeer groot kwaad voor het proletariaat en is zy een belemmering voor de aaneensluiting van de arbeiders van alle nationaliteiten van de staat.

De arbeiders hebben echter belang bij de volledige samensmelting van al hun kameraden in één internationaal leger, by hun snelle en definitieve bevrijding uit de geestelijke knechting der bourgeoisie, bij de volledige en vrije ontwikkeling van de geestelijke krachten van hun medebroeders, tot welke natie zij ook mogen behoren.

Daarom strijden de arbeiders en zullen zij strijden tegen de onderdrukkingspolitiek van de naties in al haar vormen, vanaf de meest verfijnde tot en met de grofste, zowel als tegen de ophitsingspolitiek in al haar vormen.

Daarom verkondigt de sociaal-demokratie van alle landen het recht van de naties op zelfbeschikking.

Het recht op zelfbeschikking betekent, dat alleen de natie het recht heeft over haar lot te beschikken, niemand heeft het recht *gewelddadig* in het leven van de natie in te grijpen, haar scholen en andere instellingen te *vernietigen*, haar zeden en gewoonten te *breken*, haar taal te *beperken* en haar rechten te *beknotten*.

Dit betekent natuurlijk niet, dat de sociaal-demokratie steun zal verlenen aan alle en allerlei gewoonten en instellingen van een natie. Bij de strijd, die zij tegen het plegen van geweld tegen de natie voert, zal zij alleen het recht verdedigen van de *natie*, om zelf over haar eigen lot te beschikken en tegelijkertijd agiteren tegen de schadelijke gewoonten en instellingen van deze natie, teneinde de werkende lagen van de onderhavige natie de mogelijkheid te schenken, zich daarvan te bevrijden.

Het recht op zelfbeschikking betekent, dat de natie zich naar eigen wens kan inrichten. Zij heeft het recht haar leven in te richten volgens de beginselen van de autonomie. Zy heeft het recht met andere naties federatieve betrekkingen aan te knopen. Zij heeft het recht zich volkomen af te scheiden. De natie is soeverein en alle naties zijn rechtsgelijk.

Dit betekent natuurlijk niet, dat de sociaal-demokratie iedere willekeurige eis van de natie zal verdedigen. De natie heeft zelfs het recht, om tot de oude orde terug te keren, maar dit betekent nog niet, dat de sociaal-demokratie een dergelyk besluit van deze of gene instelling van de onderhavige natie zal ondertekenen. De verplichtingen van de sociaal-demokratie, die de belangen van het proletariaat verdedigt en het recht van de natie, die uit verschillende klassen is samengesteld, — dat zyn twee verschillende dingen.

Bij de strijd van de sociaal-demokratie voor het zelfbeschikkingsrecht, stelt zij zich ten doel een einde te maken aan de onderdrukkingspolitiek van de natie, ze onmogelijk te maken en daarmee de strijd tussen de naties te ondermijnen, hem af te stompen en tot een minimum te herleiden.

Daardoor onderscheidt zich de politiek van het klasse- bewuste proletariaat essentieel van de politiek van de bourgeoisie, die de nationale strijd tracht te verdiepen en aan te blazen en de nationale beweging te doen voortduren en te verscherpen.

Juist daarom kan het klassebewuste proletariaat zich niet onder het „nationale” vaandel van de bourgeoisie scharen.

Juist daarom kan de door Bauer voorgestelde z.g.n. „evolutionair-nationale” politiek niet de politiek van het proletariaat worden. De poging van Bauer, om zijn „evolutionair-nationale” politiek te identificeren met de politiek van de „moderne arbeidersklasse” *), is een poging om de klassenstrijd van de arbeiders aan de strijd van de naties aan te passen.

Het lot Van de nationale beweging, die naar haar wezen burgerlijk is, is natuurlijkerwijze met het lot van de bourgeoisie verbonden. De definitieve val van de nationale beweging is slechts mogelijk met de val van de bourgeoisie. Eerst in het rijk van het socialisme kan de volledige vrede worden bereikt. Maar de nationale strijd tot een minimum te herleiden, hem radikaal te ondermijnen, hem zo onschadelijk mogelijk voor het proletariaat te maken — dat is binnen het raam van het kapitalisme mogelijk. Daarvan getuigen, om maar een paar voorbeelden te noemen, Zwitserland en Amerika. Daartoe moet men het land democratiseren en de naties de mogelijkheid van vrije ontwikkeling geven.

III. HET STELLEN VAN HET VRAAGSTUK.

De natie heeft het recht, vrij over haar eigen lot te beschikken. Zij heeft het recht, zich in te richten zoals het haar goed dunkt, zonder natuurlijk de rechten van andere naties met voeten te treden. Daarover valt niet te twisten.

Maar — *hoe* moet zij zich nu inrichten, *welke vormen* moet haar toekomstige grondwet aannemen, als men rekening houdt met de belangen van de meerderheid van de natie en vooral met die van het proletariaat?

De natie heeft het recht zich autonoom in te richten. Zij heeft zelfs het recht zich af te scheiden. Maar dit betekent nog niet, dat zij dit onder alle omstandigheden moet doen, dat de autonomie of de afscheiding overal en altijd voordelig voor de natie, d.w.z. voor haar meerderheid, d.w.z. voor de wer-

¹⁾ Zie het boek van Bauer, blz. 161.

kende lagen zal zijn. De Kaukasische Tartaren kunnen als natie, zeggen wij, in hun landdag bijeenkomen en nadat zij zich aan de invloed van hun beys en moellahs hebben onderworpen, bij zich de oude orde herstellen en tot afscheiding van de staat besluiten. Volgens de zin van het punt over de zelfbeschikking hebben zij daartoe het volste recht. Maar zal dit ook in het belang van de werkende lagen van de Tartaarse natie zijn? Kan de sociaal-demokratie onverschillig toekijken, hoe de beys en moellahs bij het beslissen over het nationale vraagstuk de massa's achter zich aan voeren? Moet de sociaal-demokratie niet in de kwestie ingrijpen en op bepaalde wijze de wil van de natie beïnvloeden? Moet zij niet optreden met een voor de Tartaarse massa's zo gunstig mogelijk konkreet plan ter oplossing van het vraagstuk?

Maar welke oplossing strookt het meest met de belangen van de werkende massa's? Autonomie, federatie of afscheiding?

Dit alles zijn vraagstukken, welker oplossing afhangt van de konkrete historische omstandigheden, waarin de onderhavige natie verkeert.

Nog sterker. De omstandigheden veranderen, zoals alles verandert en een oplossing, die juist is op het gegeven moment, kan volkomen onaannemelijk blijken op een ander moment.

Omstreeks het midden van de XIXde eeuw was Marx een aanhanger van de afscheiding van Russisch Polen en hij had gelijk, want toenmaals was de kwestie aktueel van de bevrijding ener hogere cultuur van een haar verwoestende lagere cultuur. En het vraagstuk was toen niet alleen theoretisch aktueel, niet akademisch, maar in de praktijk, in het leven zelf...

Aan het einde van de XIXde eeuw spreken de Poolse Marxisten zich reeds tegen de afscheiding van Polen uit en ook zij hebben gelijk, want in de laatste 50 jaren hebben er diep ingrijpende veranderingen in de zin van een economische en culturele toenadering van Rusland en Polen plaats gehad. Bovendien was in deze tijd het vraagstuk der afscheiding van een onderwerp van praktijk tot een onderwerp van akademische twisten geworden, die wellicht alleen inlekkeltuelen in het buitenland in beroering brachten. Dit sluit natuurlijk de mogelijkheid niet uit van bepaalde binnenlandse en buitenlandse konjunktoren, waaronder het vraagstuk van de afscheiding van Polen wederom aan de orde kan komen.

Hieruit volgt, dat de oplossing van het nationale vraagstuk slechts mogelijk is in verband met de historische omstandigheden, in hun ontwikkeling beschouwd.

De economische, politieke en culturele omstandigheden, die de onderhavige natie omgeven, zijn de enige sleutel ter oplossing van het vraagstuk, *hoe* juist deze of gene natie zich moet inrichten, *welke uormen* haar toekomstige grondwet moet aannemen. Daarbij is het mogelijk, dat er voor iedere natie een bijzondere oplossing van het vraagstuk wordt vereist. Indien de dialektische wijze om een vraagstuk te stellen ergens noodzakelijk is, dan juist hier bij het nationale vraagstuk.

Met het oog hierop moeten wij ons beslist tegen een zeer verbreide, maar ook zeer oppervlakkige wijze ter „oplossing” van het nationale vraagstuk verklaren, welke oorsprong naar de Boend leidt. Wij spreken over de gemakkelijke methode om zich op de Oostenrijkse en de Zuid-Slavische *) sociaal-demokratie te beroepen, die het nationale vraagstuk reeds zou hebben opgelost en aan wie de Russische sociaal-demokraten de oplossing eenvoudig zouden moeten ontlenu. Daarbij wordt verondersteld, dat alles wat, zeggen wij, juist is voor Oostenrijk, ook juist is voor Rusland. Daarbij wordt het allerbelangrijkste en, in het gegeven geval, doorslaggevende uit het oog verloren: de konkrete historische omstandigheden in Rusland in het algemeen en in het leven van iedere afzonderlijke natie binnen de grenzen van Rusland in het bijzonder.

Luistert b.v. naar den bekenden Boendist W. Kossowski:

„Toen op het IVde Kongres van de Boend (6) de principiële kant van de kwestie werd besproken (er is sprake van het nationale vraagstuk. — J. St.) verwierf het voorstel van een van de leden van het Kongres, om het vraagstuk op te lossen in de geest van de resolutie der Zuid-Slavische sociaal-demokratische party, algemene goedkeuring.”^{* 2)}

Het resultaat was, dat het Kongres „eenstemmig”.... de nationale autonomie aannam.

En — daarmee basta! Geen analyse van de Russische werkelijkheid, geen onderzoek van de levensomstandigheden van de Joden in Rusland; eerst ontleende men de oplossing aan

*) De Zuid-Slavische sociaal-demokratie is in het Zuiden van Oostenrijk werkzaam.

²⁾ Zie „Nationaliteitenvraagstukken” van W. Kossowski, blz. 16— 17, 1907. Russisch. — Red.).

de Zuid-Slavische sociaal-democratie, daarna „keurt men ze goed” en dan „neemt men ze eenstemmig aan”! Zo wordt door de Boendisten het nationale vraagstuk in Rusland „gesteld” en „opgelost”...

Nu zijn echter in Oostenrijk en in Rusland de verhoudingen volkomen verschillend. Daardoor laat zich ook verklaren, dat de sociaal-democratie in Oostenrijk, die in Brünn (1899) (7) een nationaal program aannam, in de geest van de resolutie van de Zuid-Slavische sociaal-democratische partij weliswaar met enige onbetekenende veranderingen) — het vraagstuk — om zo te zeggen — in het geheel niet op z’n Russisch aansnijdt en het natuurlijk niet op z’n Russisch oplost.

In de eerste plaats het stellen van het vraagstuk. Hoe stellen de Oostenrijkse theoretici van de nationale autonomie, Springer en Bauer, de uitleggers van het Brünnse nationale program en van de resoluties van de Zuid-Slavische sociaal-democratische partij het vraagstuk?

„Of een nationaliteitenstaat mogelijk is en of in het bijzonder de Oostenrijkse nationaliteiten gedwongen zijn, een staatswezen te vormen, dat is de van te voren te stellen vraag die hier niet is beantwoord, maar die als te zijn beslist verondersteld is. Voor dengene, die deze mogelijkheid en noodzakelijkheid niet erkent, heeft inderdaad ons onderzoek geen waarde. Ons thema luidt: waar de onderhavige naties nu eenmaal bñ elkaar zijn moeten, onder welke rechtsvormen kunnen zij dit *relatief op de beste wijze* doen?” (Kursivering van Springer).¹⁾

Aldus, de een- en ondeelbaarheid van Oostenrijk als staat als uitgangspunt.

Hetzelfde zegt Bauer:

„Wij gaan dus van de veronderstelling uit, dat de Oostenrijkse naties in hetzelfde staatsverband blijven, waarin zij thans samenleven en vragen, hoe de naties binnen dit verband hun verhouding tot elkaar en tot de staat zullen regelen.”²⁾

Dus wederom: de een- en ondeelbaarheid van Oostenrijk als eerste plicht.

Kan de sociaal-democratie van Rusland het vraagstuk zo stellen? Neen, dat kan zij niet. En zij kan dat niet, omdat zij van begin af aan op het standpunt van het zelfbeschikkingsrecht der naties staat, krachtens hetwelk de natie het recht van afscheiding heeft. Zelfs de Boendist Goldblatt erkende op

¹⁾ Zie „Das Nationale Problem” van Springer, blz. 10—11.

²⁾ Zie „Die Nationalitätenfrage und die Sozial-demokratie” van Bauer, blz. 382.

het tweede Kongres van de Russische sociaal-demokratie, dat deze het standpunt van de zelfbeschikking niet zou kunnen opgeven. Ziehier wat Goldblatt toenmaals zeide:

„Tegen het recht op zelfbeschikking valt niets in te brengen. In geval de een of andere natie voor haar zelfstandigheid strijdt, dan kan men zich daar niet tegen verzetten. Als Polen geen „wettig huwelijk⁰ met Rusland wenst aan te gaan, dan is het niet aan ons, het daarbij te hinderen.⁰”

Dat alles is juist. Maar daaruit volgt, dat de uitgangspunten bij de Oostenrijkse en de Russische sociaal-demokratie niet alleen niet aan elkaar gelijk, maar integendeel rechtstreeks aan elkaar tegenovergesteld zijn. Kan men hierna nog spreken over de mogelijkheid, om het nationale program aan de Oostenrijkers te ontlenu?

Verder. De Oostenrijkers denken de „vrijheid der nationaliteiten”, door kleine hervormingen, stapvoets te verwezenlijken. Als zij de nationale autonomie als praktische maatregel voorstellen, houden zij geenszins rekening met een radikale verandering, met een democratische bevrijdingsbeweging, die zij niet als perspektief hebben. Intussen verbinden de Russische Marxisten, het vraagstuk van „de vrijheid der nationaliteiten” met de waarschijnlijke radikale verandering, met de democratische bevrijdingsbeweging: zij hebben geen reden op hervormingen te rekenen. En dat verandert de kwestie op essentiële wijze in de zin van het waarschijnlijke lot van de naties in Rusland.

„Inderdaad” — zegt Bauer — „is het niet zeer waarschijnlijk, dat de nationale autonomie het resultaat zal zijn van een groot besluit, van een koene daad. In een langzaam ontwikkelingsproces, in zware strijd, die steeds weer de wetgevingen stilleggen en de bestaande administratie verlammen

zal Oostenrijk zich stap voor stap naar de nationale autonomie ontwikkelen. Niet een grootse daad van wetgeving, maar een menigte afzonderlijke wetten voor afzonderlijke landen, voor afzonderlijke gemeenten zullen de nieuwe grondwet scheppen.¹⁾”

Hetzelfde zegt Springer:

„Ik weet voor alles,” — schrijft hij — „dat instellingen van deze aard (organen van de nationale autonomie. — J. St.) niet in jaren en niet in een tiental jaren worden geschapen. De reorganisatie van de Pruisische administratie alleen heeft reeds een lange tijd geëist.... zodat Pruisen twintig jaren nodig had om zijn fundamentele grondwettelijke instellingen definitief tot stand te brengen. Laat men daarom niet denken, dat ik over de duur

Zie Die Nationalitätenfrage " van Bauer blz 384

van de tijd en over de moeilijkheden in Oostenrijk ook maar enige illusie koester.”¹⁾

Dit alles is zeer stellig gezegd. Maar kunnen de Russische Marxisten het nationale vraagstuk niet „met een koene daad” verbinden? Kunnen zij op partiële hervormingen, of op een „menigte afzonderlijke wetten” als middel rekenen om de „vrijheid der nationaliteiten” te veroveren? En als zij dit niet kunnen en ook niet zouden moeten doen, volgt daar dan niet duidelijk uit, dat de strijdmethode en de perspectieven van de Oostenrijkers en de Russen volkomen verschillend zijn? Hoe kan men zich in deze situatie tot de eenzijdige en halfslachtige nationale autonomie van de Oostenrijkers beperken? Een van beide: óf de voorstanders der navolging rekenen niet op „een koene daad”, óf zij rekenen er wel op, maar „weten niet wat zij doen”.

Tenslotte staan Rusland en Oostenrijk voor volkomen verschillende aktuele opgaven en met het oog daarop dringt zich dan ook een geheel andere methode ter oplossing van het nationale vraagstuk aan ons op. Oostenrijk leeft onder parlementaire verhoudingen, zonder parlement zou daar onder de huidige verhoudingen geen ontwikkeling mogelijk zijn. Maar het parlementaire leven en de wetgeving van Oostenrijk worden niet zelden door de scherpe botsingen tussen de nationale partijen volkomen tot stilstand gebracht. Hierdoor laat zich dan ook de chronische politieke crisis verklaren, waaronder Oostenrijk sinds lange tijd lijdt. Met het oog daarop is het nationale vraagstuk daar de as van het politieke leven, is het daar een bestaanskwestie. Het valt derhalve niet te verwonderen, dat de Oostenrijkse sociaal-demokratische politici in de eerste plaats, op welke wijze dan ook, het vraagstuk van de nationale botsingen trachten op te lossen, op te lossen natuurlijk op grond van het reeds bestaande parlementarisme, langs parlementaire weg ...

Anders echter in Rusland. In Rusland is er ten eerste „god dank geen parlement” (8). Ten tweede — en dat is de hoofdzaak — vormt niet het nationale, maar het agrarische vraagstuk de as van het politieke leven van Rusland. Derhalve is het lot van het Russische vraagstuk, en dat betekent ook de „bevrijding” van de naties in Rusland, verbonden met de oplossing van het agrarische vraagstuk, d.w.z. met de vernieti-

¹⁾ Zie „Das nationale Problem” van Springer, blz. 29.

ging van de overblijfselen van de lijfeigenschap, d.w.z. met de democratisering van het land. Hierdoor wordt tevens verklaard, dat in Rusland het nationale vraagstuk niet zelfstandig en beslissend, maar als een deel van het algemene en meer belangrijke vraagstuk van de bevrijding van het land uit de banden van het feodalisme naar voren treedt.

„De onvruchtbaarheid van het Oostenrijkse parlement” — schrijft Springer — „is juist daardoor te voorschijn geroepen, omdat iedere hervorming in de nationale partijen tegenstellingen doet ontstaan, die hun geslotenheid zouden kunnen aantasten. Daarom vermijden de leidende personen iedere mogelijke aanleiding hiertoe. Een vooruitgang van Oostenrijk is in het algemeen slechts dan denkbaar, als aan de naties onomstotelijke rechtsposities zullen zijn verleend, die hen van de noodzakelijkheid zullen ontheffen om blijvende strijdafdelingen in het parlement te onderhouden en het hun mogelijk te maken, hun aandacht op de economische en sociale opgaven te vestigen.”¹⁾

Hetzelfde zegt Bauer:

„De nationale vrede is in de eerste plaats nodig voor de staat. De staat kan niet verdragen, dat de onzinnigste taalkwestie, dat iedere strijd van opgewonden mensen ergens aan de taalgrens, dat iedere nieuwe school de wetgeving tot stilstand brengt.”²⁾

Dit alles is begrijpelijk. Maar het is niet minder begrijpelijk, dat in Rusland de nationale kwestie uit een geheel andere hoek wordt gezien. Niet de nationale, maar de agrarische kwestie beslist over het lot van de vooruitgang in Rusland; de nationale kwestie is een ondergeschikte kwestie.

Aldus, verschillende wijzen om het vraagstuk te stellen, verschillende perspectieven en strijdmethoden, verschillende aktuele opgaven. Is het soms niet duidelijk, dat bij een dergelijke stand van zaken alleen pannelikkers, die de nationale kwestie buiten ruimte en tijd om „oplossen”, voorbeelden aan Oostenrijk kunnen ontnemen en zich met het overnemen van het program kunnen bezighouden?

Nog eens: de konkrete historische voorwaarden als uitgangspunt, het dialektisch stellen van het vraagstuk als de enige juiste wijze om het te stellen, — dat is de sleutel tot de oplossing van het nationale vraagstuk.

²⁾ Zie „Das nationale Problem” van Springer, blz. 29.

²⁾ Zie „Die Nationalitätenfrage...” van Bauer, blz. 404.

IV. DE NATIONALE AUTONOMIE.

Hierboven spraken wij over de formele kant van het Oostenrijkse nationale program, met de methodische grondslagen, krachtens welke de Russische Marxisten niet eenvoudig bij de Oostenrijkse sociaal-democratie een voorbeeld kunnen nemen en haar program tot het hunne maken.

Laat ons thans over het wezen van het program zelf spreken. •

Wat is nu eigenlijk het nationale program van de Oostenrijkse sociaal-democraten?

Het laat zich in twee woorden uitdrukken: nationale autonomie.

Dit betekent ten eerste, dat, zeggen wij, niet aan Tsjechië of aan Polen, waar hoofdzakelijk Tsjechen en Polen wonen, autonomie zal worden verleend, maar aan de Tsjechen en de Polen in het algemeen, onafhankelijk van hun grondgebied, onverschillig in welke plaatsen van Oostenrijk zij ook wonen mogen.

Derhalve wordt deze autonomie dan ook *nationale* en niet territoriale autonomie genoemd.

Dit betekent ten tweede, dat de over de verschillende hoeken van Oostenrijk verspreide Tsjechen, Polen, Duitsers enz., individueel genomen, d.w.z. als afzonderlijke personen tot homogene naties worden georganiseerd en als zodanig deel uitmaken van de Oostenrijkse staat. Oostenrijk zal in dit geval niet een verbond van autonome gebieden vormen, maar een verbond van autonome nationaliteiten, gekonstitueerd onafhankelijk van het grondgebied.

Dit betekent ten derde, dat de algemeen-nationale instellingen, die met dit doel voor de Polen, de Tsjechen enz. moeten worden gesticht, geen politieke, maar alleen „culturele” vraagstukken zullen behandelen. De specifieke politieke vraagstukken worden in het algemene Oostenrijkse parlement (Reichsrat) gekoncentreerd.

Derhalve heet deze autonomie ook nog *culturele*, nationaal- culturele autonomie.

Ziehier nu de tekst van het program, aangenomen door de Oostenrijkse sociaal-democratie op het Kongres te Brünn in het jaar 1899 !).

¹⁾ Voor dit program stemden ook de vertegenwoordigers van de Zuid-Slavische sociaal-demokratische partij. Zie de „Verhandlungen

Nadat het program er aan herinnerd heeft, „dat de nationale twisten in Oostenrijk de politieke vooruitgang... in de weg staan”, dat „de definitieve regeling van het nationale vraagstuk... in de eerste plaats een culturele eis is”, dat „zij slechts mogelijk is in een werkelijk democratische gemeenschap, gegrondvest op het algemene, gelijke en rechtstreekse kiesrecht”, — vervolgt het:

„De bescherming en de ontwikkeling van de nationale bijzonderheden¹⁾ van alle volkeren in Oostenrijk, is slechts mogelijk op de grondslag van het gelijke recht en onder vermindering van elke onderdrukking. Daarom moet in de eerste plaats elk buro-kratisch staatscentralisme evenals de feodale voorrechten van de landen worden verworpen.

Onder deze en slechts onder deze voorwaarden alleen zal het mogelijk zijn, in Oostenrijk in plaats van de nationale twist, nationale orde te stellen en wel onder erkenning van de volgende leidende grondslagen:

1. Oostenrijk moet omgevormd worden tot een democratische nationaliteiten-Bondsstaat.

2. In plaats van de historische kroonlanden moeten er nationaal-afgegrensdde lichamen van zelfbestuur worden gevormd, welke wetgeving en bestuur door een nationale Kamer, gekozen op grond van het algemene, gelijke en rechtstreekse kiesrecht worden geregeld.

3. Alle gebieden van zelfbestuur van één en dezelfde natie vormen tezamen een nationaal eenheidsverbond, dat zijn nationale aangelegenheden volkomen autonoom regelt.

4. Het recht der nationale minderheden wordt door een bijzondere, door het Rijksparlament uit te vaardigen wet verzekerd.”

Het program eindigt met een oproep tot solidariteit van alle naties van Oostenrijk²⁾.

Het is niet moeilijk te merken, dat er in dit program nog enige sporen van „territorialisme” zijn overgebleven, maar in het algemeen is het de formulering van de nationale autonomie. Niet voor niets begroet Springer, de eerste agitator

des Gesamtparteitages der Sozialdemokratie in Oesterreich zu Brünn 1899”, blz. 172, 1906. (Wiener Volksbuchhandlung, blz. XIV en 104. — Red.).

¹⁾ In de Russische vertaling van M. Panin (zie het boek van Bauer in de vertaling van Panin) wordt in plaats van „nationale bijzonderheden” gezegd: „nationale individualiteiten”. Panin heeft deze passage foutief vertaald; in de Duitse tekst staat niet het woord „individualiteit, maar daar wordt over „nationale Eigenart”, d.w.z. over *bijzonderheden* gesproken, hetgeen lang niet hetzelfde is.

²⁾ Zie de „Verhandlungen des Gesamtparteitages in Brünn 1899”.

voor de nationale autonomie, dit program met enthousiasme i). Bauer is het eveneens met dit program eens en noemt het een „theoretische overwinning” * 2) van de nationale autonomie; hij stelt alleen in het belang van een grotere duidelijkheid voor, punt 4 te vervangen door een meer omlijnde formulering, die over de noodzakelijkheid spreekt van de „konstituering der nationale minderheid binnen ieder zelf- besturend gebied als openbare rechtskorporatie” voor het bestuur van het schoolwezen en de overige culturele aangelegenheden 3).

Dat is het nationale program van de Oostenrijkse sociaal- democratie. Beschouwen wij *zijn* wetenschappelijke grondslagen.

Laten wij nagaan, hoe de Oostenrijkse sociaal-demokratie de door haar gepropageerde nationale autonomie motiveert.

Wenden wij ons tot de theoretici van de nationale autonomie, tot Springer en Bauer.

Het uitgangspunt van de nationale autonomie is de opvatting van de natie, als een verbond van personen, onafhankelijk van een bepaald grondgebied.

„De nationaliteit staat” — volgens Springer — in generlei essentiële betrekking tot het gebied”: Zij is „een autonoom verbond van personen”⁴).

Bauer spreekt eveneens van de natie, als van een „gemeenschap van personen”, aan wie „niet de uitsluitende heerschappij in een bepaald gebied” is verzekerd⁵).

Maar de personen, die de natie vormen, leven niet altijd in één kompakte massa, — zij zijn dikwijls in groepen verdeeld en worden in deze vorm in vreemde nationale organismen ingespoten. Het is het kapitalisme, dat hen naar de verschillende gebieden en steden drijft om verdiensten te vinden. Maar komen deze groepen in vreemde nationale gebieden en vormen zij daar minderheden, dan hebben zij onder de plaatselijke nationale meerderheden te lijden in de zin van dwangmaatregelen tegen de taal, de scholen enz. Vandaar nationale botsingen. Vandaar de „ontoereikendheid” van de territoriale autonomie”. De enige uitweg uit deze situatie ligt volgens

*) Zie „Das nationale Problem” van Springer, blz. 246.

2) Zie „Die Nationalitätenfrage”, blz. 527.

3) I.c. blz. 533.

4) Zie „Das nationale Problem” van Springer, blz. 15.

5) Zie „Die Nationalitätenfrage ...”, blz. 274.

Springer en Bauer — in het organiseren der over de verschillende plaatsen van de staat verstrooide minderheden van een gegeven nationaliteit in één, alle klassen omvattend nationaal verbond. Alleen zulk een verbond zou volgens hun mening de culturele belangen van de nationale minderheden kunnen beschermen en alleen dit verbond zou in staat zijn, de nationale twisten te doen ophouden.

„Daaruit volgt de noodzaak”, — zegt Springer — „om de nationaliteiten te konstitueren, hun rechten en verantwoordelijkheid te geven”... ?) „Ja, een wet is makkelijk te maken, maar of het als een wet werkt”.... „Indien men voor de naties een wet wil scheppen, dan moet men eerst de naties scheppen”²⁾ „Zonder de konstituering der nationaliteiten is een nationaal recht en het einde der twisten.... niet mogelijk”.³⁾

In dezelfde geest spreekt Bauer, als hij als een „eis van de arbeidersklasse” de „konstituering van de minderheden in openbare rechtskorporaties op grond van het persoonlijke beginsel” opstelt⁴⁾.

Maar hoe de naties te organiseren? Hoe te bepalen tot welke natie deze of gene persoon behoort?

„Het behoren tot een bepaalde nationaliteit” — zegt Springer — „is door de inschrijvingslysten vastgesteld. Ieder, die op het gebied van het distrikt woont, is verplicht te verklaren, dat htf tot een van de nationaliteiten van het distrikt behoort”.⁵⁾

„Het persoonlijke beginsel” — zegt Bauer — „veronderstelt, dat de bevolking naar de nationaliteiten wordt gescheiden.... Op grond der vrijwillige verklaringen van de meerderjarige burgers, tot welke nationaliteit zy behoren, moeten er nationale kadasters worden gevormd.”⁶⁾

Gaan we verder.

„Alle Duitsers” — zegt Bauer — „in de nationaal-homogene distrikten en verder alle Duitsers, die in het nationale kadaster van de tweeledige distrikten zyn ingeschreven, vormen de Duitse natie en kiezen een *nationale raad*”⁷⁾

Ditzelfde moet worden gezegd van de Tsjechen, de Polen en anderen.

¹⁾ Zie „Das nationale Problem”, blz. 61.

²⁾ I.c. blz. 72.

³⁾ I.c. blz. 73.

⁴⁾ Zie „Die Nationalitätenfrage ...”, blz. 530.

⁵⁾ Zie „Das nationale Problem”, blz. 192.

⁶⁾ „Die Nationalitätenfrage....”, blz. 354.

⁷⁾ I.c. blz. 360.

„*De nationale raad* is” — volgens Springer — „het culturele parlement van de natie, hij moet de grondslagen vaststellen en de middelen goedkeuren, hij heeft tevens de gehele zorg voor het nationale schoolwezen, voor de nationale literatuur, voor kunst en wetenschap, voor het oprichten van akademies, musea, galerijen, theaters, enz.”^{x)}

Dat is de organisatie van de natie en haar centrale instelling.

Door het scheppen van zulke alle klassen omvattende instellingen, streeft de Oostenrijkse sociaal-demokratische partij er volgens Bauer naar om „de nationale cultuur. >. tot het bezit van het gehele volk te maken en daardoor *alle volksgenoten tot een nationale cultuurgemeenschap aaneen te sluiten*”²⁾. (Kursivering van ons. J. St.)

Men zou kunnen menen, dat dit alles slechts op Oostenrijk betrekking heeft. Maar Bauer is het daar niet mee eens. Hij beweert ten stelligste, dat de nationale autonomie eveneens verplichtend is voor andere staten, die, zoals Oostenrijk, uit meerdere nationaliteiten bestaan.

„... In de nationaliteitenstaat stelt” — naar de mening van, Bauer — „de arbeidersklasse aller naties, tegenover de nationale politiek der bezittende klassen, de eis der nationale autonomie.”³⁾

Dan vervolgt hij, terwijl hij ongemerkt het zelfbeschikkingsrecht van de naties door de nationale autonomie vervangt:

„Aldus wordt de nationale autonomie, het zelfbeschikkingsrecht der naties, noodzakelijkerwijs tot het konstitutionele program van de arbeidersklasse van alle naties in de nationaliteitenstaat.”⁴⁾

Maar hij gaat nog verder. Hij is er diep van overtuigd, dat de door hem en Springer „gekonstitueerde” alle klassen omvattende „nationale verbonden” een soort prototype van de toekomstige socialistische maatschappij zullen zijn. Want hij weet, dat de „socialistische maatschappelijke orde... de mensheid in nationaal afgegrensde gemeenschappen⁵⁾ zal groeperen”, dat onder het socialisme „de groepering van de mensheid in autonome nationale gemeenschappen plaats

^{x)} Zie „Das nationale Problem”, blz. 200.

²⁾ Zie „Die Nationalitätenfrage...”, blz. 533.

³⁾ I.c. blz. 323.

⁴⁾ I.c. blz. 319.

⁵⁾ I.c. blz. 533.

heeft¹⁾, dat „op deze wijze -de socialistische maatschappij ongetwijfeld een bont beeld van nationale personen verbonden en territoriale korporaties zal tonen”^{2 3)}, dat bijgevolg ook „het socialistische nationaliteitenbeginsel de hoogste eenheid van het nationaliteitenbeginsel en de nationale autonomie is”³⁾.

Dat is naar het schijnt genoeg...

Dat is de motivering van de nationale autonomie in de werken van Bauer en Springer.

In de eerste plaats springt het volkomen onbegrijpelijke en door niets te rechtvaardigen vervangen van het zelfbeschikkingsrecht van de naties door de nationale autonomie in het oog. Eén van beide: óf Bauer heeft het zelfbeschikkingsrecht niet begrepen, óf hij heeft het begrepen, maar beknot het om de een of andere reden bewust. Want het valt niet te betwijfelen, dat: a) de nationale autonomie de integriteit van de nationaliteitenstaat vooronderstelt, de zelfbeschikking treedt evenwel buiten de perken van deze integriteit; b) de zelfbeschikking verleent de natie volledig alle rechten, de nationale autonomie evenwel alleen „culturele” rechten. Dit ten eerste.

Ten tweede, is in de toekomst zulk een verstrengeling van de binnenlandse en de buitenlandse conjunctuur heel goed mogelijk, waarbij deze of gene nationaliteit besluit uit de nationaliteitenstaat te treden, zij het ook uit Oostenrijk, — de Roetheense sociaal-demokraten hebben immers op het Parttf-kongres in Brünn hun bereidwilligheid verklaard om de „twee gedeelten” van hun volk tot één te verenigen⁴⁾. Wat moet men dan met de „voor het proletariaat van alle naties noodzak el ijk e” nationale autonomie doen?

Wat is dat voor een „oplossing” van het vraagstuk, die de natie mechanisch in het Prokustusbed der integriteit van de staat dwingt?

Gaan we verder. De nationale autonomie is in tegenspraak met de gehele loop van de ontwikkeling der naties. Zij stelt de leuze op, de naties te organiseren; maar kan men de naties kunstmatig aaneensmeden, wanneer het leven, wanneer de economische ontwikkeling gehele groepen van hen afscheurt

*) l.c. blz. 534.

£) l.c. 521.

³⁾ l.c. blz. 522.

⁴⁾ Zie de „Verhandlungen des Gesamtparteitages in Brünn 1899”, blz. 48.

en deze groepen over verschillende landstreken verstrooit? Het valt niet te betwijfelen, dat in de eerste stadia van het kapitalisme de naties zich aaneensluiten. Maar het valt eveneens niet te betwijfelen, dat in de hogere stadia van het kapitalisme een proces inzet, dat de naties verstrooit, een proces, waarbij zich van de naties een gehele reeks van groepen losmaakt, die wegtrekken om verdiensten te zoeken en die later geheel en al naar andere gebieden van de staat verhuizen; zij die wegtrekken verliezen daarbij de oude verbindingen, knopen op de nieuwe plaatsen nieuwe verbindingen aan, maken zich van geslacht op geslacht nieuwe zeden en gewoonten eigen en mogelijkerwijze ook een nieuwe taal...

Men vraagt zich af: is het mogelijk zulke van elkaar geïsoleerde groepen in een unitair nationaal verbond te verenigen? Waar zijn de wonder-ringen met behulp waarvan men het onverenigbare zou kunnen verenigen? Is het b.v. denkbaar, de Duitsers uit de Oostzeeprovinciën en de Kaukasische Duitsers „tot één natie aaneen te smeden”? Wanneer dit alles echter ondenkbaar, niet mogelijk is, waardoor onderscheidt zich dan in dit geval de nationale autonomie van de utopie der oude nationalistes, die het rad van de geschiedenis terug trachten te draaien?

Maar het verband en de eenheid van de natie verbrokkelen niet alleen ten gevolge van de landverhuizing. Zij vervallen ook van binnen uit, ten gevolge van de verscherping van de klassenstrijd. In de eerste stadia van het kapitalisme kan men nog spreken van jeen „cultuurgemeenschap” van het proletariaat en de bourgeoisie. Maar met de ontwikkeling van de groot-industrie en de verscherping van de klassenstrijd begint de „gemeenschap” weg te smelten. Men kan niet serieus van een „cultuurgemeenschap” van de natie spreken, als de ondernemers en de arbeiders van één en dezelfde natie ophouden elkaar te begrijpen. Van welke „lotsgemeenschap” kan er sprake zyn, wanneer de bourgeoisie naar oorlog dorst en het proletariaat „de oorlog aan de oorlog” verklaart? Kan men uit zulke aan elkaar tegengestelde elementen een unitair, alle klassen omvattend nationaal verbond organiseren? Kan men na dit alles spreken van het „aaneensmeden van alle volksgenoten tot een nationale cultuurgemeenschap”? *) Blijkt uit dit alles niet duidelijk, dat de nationale autonomie in tegenspraak is met de gehele loop van de klassenstrijd?

*) Zie „Die Nationalitätenfrage” van Bauer, blz. 531.

Maar nemen wij voor een ogenblik aan, dat de leuze: „organiseer de natie” te verwezenlijken is. Men kan de burgerlijke nationalistische parlementsleden nog begrijpen, die trachten de natie te „organiseren” om meer stemmen te krijgen. Maar sinds wanneer zijn de sociaal-demokraten begonnen zich met het „organiseren” van de natie, het „konstitueren” van naties, het „scheppen” van naties bezig te houden?

Wat zijn dat voor sociaal-demokraten, die in het tijdperk van de grootste verscherping van de klassenstrijd, alle klassen omvattende nationale verbonden organiseren? Tot nu toe had de Oostenrijkse — evenals iedere andere sociaal-democratie, slechts één taak: het proletariaat te organiseren. Maar deze taak is klaarblijkelijk „verouderd”. Thans stellen Springer en Bauer een „nieuwe” aantrekkelijker taak: de natie te „scheppen”, te „organiseren”.

Overigens, logika verplicht: wie de nationale autonomie aanvaard heeft, moet ook deze „nieuwe” taak aanvaarden, maar het aanvaarden daarvan betekent de klassepositie opgeven en de weg van het nationalisme betreden.

De nationale autonomie van Springer en Bauer is een verfijnde vorm van nationalisme.

En het is geenszins toevallig, dat het nationale program van de Oostenrijkse sociaal-demokraten er toe verplicht om te zorgen voor „de *bescherming* en de *ontwikkeling* van de nationale eigenaardigheden aller volken”. Denk eens aan: zulke „nationale eigenaardigheden” van de Kaukasische Tartaren „beschermen”, als de zelfgeseling tijdens het „Sjachsej- Wachsej”-feest! „Nationale eigenaardigheden” van de Georgiërs” „ontwikkelen” als het „recht op bloedwraak”! ...

Dit punt behoort in een nadrukkelijk burgerlijk-nationalistisch program en als het in het program van de Oostenrijkse sociaal-demokraten is te vinden, dan komt dit, omdat de nationale autonomie dergelijke punten verdraagt, er niet mee in tegenspraak is.

Maar wanneer de nationale autonomie niet deugt voor het heden, dan deugt zij nog minder voor de toekomst, voor de socialistische maatschappij.

De voorspelling van Bauer over de „groepering van de mensheid volgens nationaal afgebakende gemeenschappen”¹⁾ wordt weerlegd door de gehele loop van de ontwikkeling der

*) Zie het begin van dit hoofdstuk.

moderne mensheid. De nationale schuttingen worden niet versterkt, maar worden juist verwoest en neergehaald.

Marx zeide reeds in de jaren '40, dat „de nationale bijzonderheden en de tegenstellingen van de volken meer en meer verdwijnen ..dat „de heerschappij van het proletariaat ze nog verder zal doen verdwijnen” (9). De verdere ontwikkeling van de mensheid met haar geweldige groei van de kapitalistische produktie, met haar dooréénmenging van de nationaliteiten en de aaneensluiting van de mensen op steeds omvang- rijker gebieden bevestigt ten stelligste de gedachte van Marx.

De wens van Bauer om de socialistische maatschappij voor te stellen in de vorm van een „bont beeld van nationale personen-verbonden en territoriale korporaties” is een schuchtere poging om de Marxistische opvatting van het socialisme te vervangen door een hervormde opvatting van Bakoenin. De geschiedenis van het socialisme toont, dat al dergelijke pogingen de elementen van een onvermijdelijk bankroet in zich dragen.

Wij spreken al niet meer over het door Bauer zo geprezen „socialistische nationaliteiten-beginsel”, dat naar onze mening de vervanging van het socialistische beginsel van de *klassenstrijd* door het burgerlijke beginsel van de „*nationaliteit*” is. Als de nationale autonomie van zulk een twijfelachtig beginsel uitgaat, dan moet men noodzakelijkerwijs erkennen, dat zij de arbeidersbeweging alleen maar schade kan berokkenen.

Dit nationalisme is w'eliswaar niet zo doorzichtig, want het is op kunstige wijze door socialistische frazen gemaskeerd; des te schadelijker is het echter voor het proletariaat. Met het openlijke nationalisme kan men het altijd klaarspelen: het valt niet moeilijk het te doorzien. Veel moeilijker is het, om het gemaskeerde en met zijn masker onherkenbare nationalisme te bestrijden. Beschermd door het pantser van het socialisme, is het minder kwetsbaar en levenskrachtiger. Leeft het evenwel onder de arbeiders, dan vergiftigt het de atmosfeer en verspreidt het de schadelijke ideeën van wederzijds wantrouwen en van de afzondering van de arbeiders der verschillende nationaliteiten.

Maar daarmee is de schade van de nationale autonomie nog niet uitgeput. Zij bereidt niet alleen de bodem voor de afzondering van de naties, maar ook voor de verbrokkeling van de unitaire arbeidersbeweging. De idee van de nationale autonomie scheidt de psychologische voorwaarden voor de

splitsing van de unitaire arbeiderspartij in afzonderlijke, volgens de nationaliteiten opgebouwde partijen. Na de partijen, verbrokkelen de vakverenigingen en er wordt een volkomen afzondering verkregen. Zó valt de unitaire klassebeweging in afzonderlijk nationale beekjes uiteen.

Oostenrijk, het vaderland van de „nationale autonomie”, schenkt de droevigste voorbeelden van dit verschijnsel. De Oostenrijkse sociaal-demokratische partij, die eens één geheel vormde, begon reeds in het jaar 1897 in afzonderlijke partijen uiteen te vallen (Wimbergse Partijkongres) (10). Na het Brünne Partijkongres (1899), dat de nationale autonomie aannam, nam deze verbrokkeling nog sterker toe. Tenslotte is het zó ver gekomen, dat men thans inplaats van één internationale eenheidspartij zes nationale partijen heeft, terwijl de Tsjechische sociaal-demokratische partij zelfs niets met de Duitse sociaal-demokratie wil te maken hebben.

Maar met de partijen zijn de vakverenigingen verbonden. In Oostenrijk doen dezelfde sociaal-demokratische arbeiders zowel in dezen als ook in de partijen het voornaamste werk. Daarom was het te duchten, dat het separatisme in de partij tot het separatisme in de vakverenigingen zou leiden, dat ook de vakverenigingen zich zouden splitsen. En dat is ook gebeurd: de vakverenigingen hebben zich eveneens volgens de nationaliteiten gescheiden. Thans is het zelfs zo ver gekomen, dat niet zelden Tsjechische arbeiders stakingen van Duitse arbeiders breken, of bij de gemeenteraadsverkiezingen tezamen met de Tsjechische bourgeois tegen de Duitse arbeiders optreden.

Hieruit blijkt, dat de nationale autonomie het nationale vraagstuk niet tot oplossing brengt. Nog sterker: zij verscherpt en verwacht het nationale vraagstuk en scheidt daardoor een gunstige bodem voor het verstoren van de eenheid der arbeidersbeweging, voor de afzondering van de arbeiders volgens de nationaliteiten, en voor het versterken van de wrijvingen tussen hen.

Dat is de oogst van de nationale autonomie.

V. DE BOEND, ZIJN NATIONALISME EN ZIJN SEPARATISME.

Hierboven hebben wij gezegd, dat Bauer, die de nationale autonomie als een noodzakelijkheid erkent voor de Tsjechen, de Polen enz., zich desniettemin tegen deze autonomie voor de Joden uitspreekt. Op de vraag: „moet de arbeidersklasse ook voor het Joodse volk autonomie eisen”, antwoordt Bauer, dat de „nationale autonomie niet de eis van de Joodse arbeiders kan zijn” 9. De oorzaak ligt volgens Bauer’s mening hierin, dat de „kapitalistische maatschappij hun (den Joden) /. St.) niet de gelegenheid geeft zich als natie te handhaven”¹⁾.

Kortom: de Joodse natie houdt op te bestaan — er valt dus voor niemand nationale autonomie te eisen. De Joden assimileren zich.

Deze kijk op het lot van de Joden als natie is niet nieuw. Reeds Marx heeft zich in de jaren ’40 in deze zin uitgesproken 3) (11), waarbij hij hoofdzakelyk de Duitse Joden op het oog had. Kautsky herhaalde dit in het jaar 1903 4), waarby hij de Russische Joden op het oog had. Thans herhaalt Bauer hetzelfde met betrekking tot de Oostenrijksche Joden, met dit verschil echter, dat hy niet de tegenwoordige, maar de toekomstige Joodse natie ontkent.

De onmogelijkheid om de Joden als natie te handhaven verklaart Bauer door het feit, dat „de Joden geen afgesloten kolonisatie-gebied hebben” 5). Deze verklaring, die in hoofdzaak juist is, drukt echter niet de gehele waarheid uit. Het gaat er in de eerste plaats om, dat de Joden geen omvangrijke, stabiele, met de grond verbonden bevolkingslaag bezitten, die een natie op natuurlijke wyze bijeenhoudt, niet alleen als haar geraamte, maar ook als „nationale” markt. Van de 5—6 mil- lioen Russische Joden zijn er slechts 3—4 procent op de een of andere wyze met de landbouw verbonden. De overige 96 procent zijn in de handel, de industrie, in de stedelijke instellingen werkzaam en wonen over het algemeen in de steden; bovendien hebben zy, daar zij over Rusland verspreid zyn, in geen enkel gouvernement de meerderheid.

¹⁾ Zie „Die Nationalitätenfrage...blz. 379.

²⁾ I.c. blz. 373.

³⁾ Zie zijn „Zur Judenfrage”, 1906.

⁴⁾ Kautsky: „Het Kisjengewse bloedbad en de Joden-kwestie”, 1906.

⁵⁾ Zie „Die Nationalitätenfrage ...blz. 373.

De in de hoedanigheid van nationale minderheden in vreemde nationale gebieden binnengedrongen Joden, verrichten op deze wijze hoofdzakelijk, hetzij als industriëlen en kooplieden, of als mensen der vrije beroepen hulpdiensten voor „vreemde” naties en passen zich, wat betreft de taal enz. op natuurlijke wijze bij de „vreemde naties” aan. Dit alles voert in verband met de toenemende vermenging van de nationaliteiten, die aan de ontwikkelde vormen van het kapitalisme eigen is, tot de assimilatie van de Joden. De opheffing van de „vestigings-zóné” kan de assimilatie slechts bespoedigen.

Met het oog hierop neemt het vraagstuk van de nationale autonomie voor de Russische Joden een enigszins merkwaardig karakter aan: men stelt voor een natie, wier toekomst men ontkent en wier bestaan nog moet worden bewezen, autonomie voor!

Desniettemin nam de Boend dit merkwaardige en weifelende standpunt in, toen hij op zijn Vide Kongres (1905) (12) een „nationaal program” in de geest van de nationale autonomie aannam.

Twee omstandigheden dreven de Boend tot deze stap.

De eerste omstandigheid is het bestaan van de Boend als organisatie van Joodse en alleen van Joodse sociaal-demo-kratische arbeiders. Reeds vóór het jaar 1897 stelden sociaal- democratische groepen, die onder de Joodse arbeiders werkten, zich het oprichten van een „speciale Joodse arbeidersorganisatie ten doel” i). In het jaar 1897 richtten zij dan ook zulk een organisatie op, die zich in de Boend aaneensloot. Dit geschiedde nog in de tijd, toen de Russische sociaal-demo-kratie als een geheel feitelijk nog niet bestond. Vanaf die tijd is de Boend onafgebroken gegroeid en breidde hij zich voortdurend uit, terwijl hij zich steeds scherper aftekende tegen de achtergrond der grauwe dagen van de Russische sociaal- democratie... Maar ziet de jaren 1900 naderen. De *massale* arbeidersbeweging neemt een aanvang. De Poolse sociaal- democratie groeit en betreft de Joodse arbeiders in de massale strijd. De Russische sociaal-democratie neemt in omvang toe en trekt de arbeiders van de „Boend” tot zich. Het nationale raam van de Boend, verstoken van een territoriale basis, wordt te nauw... Voor de Boend rijst de vraag: óf zich vol-

*) Zie „De vonnen van de nationale beweging” enz. onder redactie van Kasteljanski, blz. 772 (Russisch. — Red.).

ledig in de algemene internationale golf oplossen, óf zijn zelfstandig bestaan als exterritoriale organisatie verdedigen. De Boend kiest het laatste.

Zo kwam de „theorie” tot stand van de Boend als de „enige vertegenwoordiger van het Joodse proletariaat”.

Maar het wordt onmogelijk, deze zonderlinge „theorie” op de een of andere wijze „eenvoudig” te rechtvaardigen. Daartoe heeft men de een of andere „princiële” grondslag, een „princiële” rechtvaardiging nodig. Zulk een grondslag bleek de nationale autonomie te zijn. Toen de Boend deze aan de Oostenrijkse sociaal-demokratie ontleend had, klampte hij er zich aan vast. Zouden de Oostenrijkers zulk een program niet hebben gehad, dan zou de Boend, teneinde zijn zelfstandig bestaan „princiëel” te kunnen rechtvaardigen, het hebben uitgedacht.

De Boend neemt dus, na een schuchtere poging in het jaar 1901 (het IVde Kongres), in 1905 (het Vde Kongres) definitief het „nationale program” aan.

De tweede omstandigheid is de bijzondere toestand van de Joden, als afzonderlijke nationale minderheden binnen kom-pakte meerderheden van vreemde nationaliteiten in gesloten gebieden.

Wij hebben reeds gezegd, dat zulk een toestand het bestaan van de Joden als natie ondermijnt en hen op de weg der assimilatie dringt. Maar dit is een objektief proces. Subjektief in de hoofden van de Joden verwekt het een reactie en stelt het de kwestie van het waarborgen van de rechten der nationale minderheid, van de garantie tegen assimilatie.

Terwijl de Boend de levensvatbaarheid van de Joodse „nationaliteit” propageerde, moest hij zich wel op het standpunt van de „garantie” stellen. Toen nu de Boend dit standpunt had ingenomen, moest hij wel de nationale autonomie aanvaarden. Want kon de Boend zich al aan de een of andere autonomie vastklampen, dan alleen aan de nationale autonomie, d.w.z. aan de *cultiireel-nationale* autonomie: er kon ook van territoriale en politieke autonomie bij de Joden geen sprake zijn, gezien het ontbreken van een bepaald kompakt grondgebied bij de Joden.

Het is tekenend, dat de Boend van begin af aan de nadruk heeft gelegd op het karakter van de nationale autonomie als de garantie van de rechten der nationale minderheden, als waarborg van de „vrije ontwikkeling” der naties. Het is eveneens geen toeval, dat de vertegenwoordiger van de Boend,

Goldblatt, op het Ilde Kongres van de Russische sociaal- democratie, de nationale autonomie formuleerde als „instellingen, die hun (de naties, *J. St.*) de volkomen vrijheid van culturele ontwikkeling *waarborgen*” i). Met ditzelfde voorstel kwamen ook de aanhangers van de ideeën van de Boend in de vierde sociaal-demokratische Doema-fractie ...

Op deze wijze is de Boend tot het merkwaardige standpunt van de nationale autonomie der Joden gekomen.

Hierboven hebben wij de nationale autonomie in het algemeen onderzocht. Het onderzoek toonde aan, dat de nationale autonomie tot nationalisme voert. Hieronder zullen wij zien, dat de Boend tot dit eindresultaat is gekomen. Maar de Boend beschouwt de nationale autonomie nog van een speciale kant, van de kant der *waarborgen* voor de rechten der nationale minderheden. Onderzoeken wij het vraagstuk ook van deze speciale kant. Dit is te meer noodzakelijk, omdat het vraagstuk van de nationale minderheden — en niet alleen van de Joodse — voor < de sociaal-democratie van ernstige betekenis is.

Dus, — „*instellingen*”, die de naties de „volledige vrijheid der culturele ontwikkeling” „*waarborgen*”, (kursivering van ons, . J. St) O

Maarwat zijn dat voor „instellingen, die waarborgen” enz.?

Dit is in de eerste plaats de „Nationale Raad” van Springer en Bauer, iets in de geest van een landdag voor culturele kwesties.

Maar kunnen deze instellingen de „volledige vrijheid der culturele ontwikkeling” van de natie waarborgen? Kan de een of andere landdag voor culturele kwesties, de naties tegen nationalistische onderdrukkingsmaatregelen waarborgen?

De Boend veronderstelt, dat hij dit kan.

Maar de geschiedenis toont het tegendeel.

In Russisch Polen heeft eens een landdag bestaan, een politieke landdag en deze trachtte natuurlijk de vrijheid der „culturele ontwikkeling” van de Polen te waarborgen. Hij is daarin echter niet alleen niet geslaagd, integendeel hij is in de ongelijke strijd tegen de algemene politieke verhoudingen in Rusland ten onder gegaan.

In Finland bestaat reeds lang een landdag, die eveneens de

^{x)} Zie het protokol van het Ilde Kongres, blz. 176. (Russisch. — Red.).

Finse nationaliteit tegen „aanslagen” tracht te beschermen, maar of het hem gelukt is, veel in deze richting te doen, — dat zien allen.

Natuurlijk, er zijn landdagen en landdagen en met de democratisch georganiseerde Finse landdag kan men het niet zo gemakkelijk klaarspelen, als met de aristokratische Poolse landdag. Maar *beslissend* is toch niet de landdag zelf, maar de algemene toestand in Rusland; zou er thans in Rusland dezelfde bruut-Aziatische maatschappelijk-politieke toestand bestaan als in het verleden, als in de jaren van de opheffing van de Poolse landdag, — dan zou het met de Finse landdag nog veel en veel slechter aflopen. Bovendien, de politiek van „aanslagen” op Finland wordt sterker en men kan niet zeggen, dat zij de nederlaag heeft geleden ...

Als de zaak met de oude, zich historisch-gevormd hebbende instellingen, met de politieke landdagen er zó voorstaat, — dan zullen de jonge landdagen, de jonge instellingen en bovendien zulke zwakke instellingen als „culturele” landdagen, nog minder in staat zijn de vrije ontwikkeling van de naties te waarborgen.

Het gaat klaarblijkelijk niet om de „instellingen”, maar om de algemene orde in het land. Is het land niet gedemocratiseerd — dan bestaat er ook geen waarborg voor de „volkomen vrijheid van de culturele ontwikkeling” der nationaliteiten. Men kan met overtuiging zeggen: hoe democratischer het land — des te minder „aanslagen” op de „vrijheid der nationaliteiten”, des te meer waarborgen tegen „aanslagen”.

Rusland is een half-Aziatisch land en daarom neemt hier de politiek van „aanslagen” niet zelden de meest brute vormen aan, de vormen van pogroms; nog afgezien daarvan, dat de „waarborgen” in Rusland tot op het uiterste minimum zijn teruggebracht.

Duitsland is reeds Europa, met een min of meerdere mate van politieke vrijheid; het valt niet te verwonderen, dat daar de politiek van „aanslagen” nooit de vormen van een pogrom aanneemt.

„In Frankrijk zijn natuurlijk nog meer „waarborgen”, omdat Frankrijk democratischer is dan Duitsland.

Wij spreken al niet van Zwitserland, waar de nationaliteiten dank zij een hoogontwikkelde, zij het ook burgerlijke democratie, vrij leven — onverschillig of zij de meerderheid of de minderheid uitmaken.

De Boend is dus op de verkeerde weg, als hij beweert, dat

„instellingen” op zichzelf de volledige culturele ontwikkeling van de nationaliteiten kunnen waarborgen.

Men zou kunnen opmerken, dat de Boend zelf de demokrativering van Rusland beschouwt als *inleidende* voorwaarde voor het „oprichten van instellingen” en het geven van waarborgen voor de vrijheid. Maar dat is niet juist. Uit het „Verslag van de VUIste Konferentie van de Boend” (13) blijkt, dat de Boend de „instellingen” denkt te verkrijgen, *op de grondslag* van de tegenwoordige orde in Rusland, door middel van „hervorming” van de *Joodse gemeente*,

„De gemeente” — zeide één van de leiders van de Boend op deze Konferentie — „kan de kern worden van de toekomstige cultureel-nationale autonomie. De cultureel-nationale autonomie is een vorm van eigen hulp van de natie, een vorm van bevrediging aan de nationale behoeften. Achter de vorm van de gemeente gaat evenwel dezelfde inhoud schuil. Dit zijn schakels van één keten, étappes van één evolutie”.¹⁾

Hiervan uitgaande, besloot de Konferentie, dat er gestreden moet worden, „voor de *hervorming* van de Joodse gemeente en om ze *langs wettelijke weg* tot een wereldlijke instelling te maken”, democratisch georganiseerd²⁾. (kursivering van ons.

J. St. *)

Het is duidelijk, dat de Boend niet de demokrativering van Rusland als voorwaarde en waarborg beschouwt, maar de toekomstige „wereldlijke instelling” van de Joden, verkregen langs de weg van „hervorming van de Joodse gemeente”, om zo te zeggen langs „wettelijke weg”, door de Doema.

Maar wij hebben reeds gezien, dat „instellingen” als zodanig, zonder dat de gehele staat een democratische structuur heeft, niet als „waarborgen” kunnen dienen.

Maar hoe zal het dan onder de toekomstige democratische orde zijn? Zal men ook onder het demokratisme geen speciale „culturele instellingen, die waarborgen verschaffen” enz. nodig hebben? Hoe staat het ten opzichte van deze kwestie b.v. in het democratische Zwitserland? Bestaan daar speciale culturele instellingen van het slag van de „Nationale Raad” van Springer? Zij bestaan daar *niet*. Maar lijden daar de culturele belangen, b.v. van de Italianen, niet onder, die daar een minderheid vormen? Men hoort daar niets van. En dat is ook

*) Zie „Het Verslag over de VHIste Konferentie van de Boend”, 1911, blz. 62. (Russisch. — Red.).

²⁾ l.c. blz. 83—84.

begrijpelijk: de democratie in Zwitserland maakt elke speciaal-culturele „instelling”, die z.g.n. „waarborgen verschaft” enz. overbodig.

Dus: machteloos in het heden, overtollig in de toekomst — van die aard zijn de *instellingen* van de cultureel-nationale autonomie, van die aard is de nationale autonomie.

Maar zij wordt nog schadelijker, wanneer men haar aan een natie opdringt, welker bestaan en toekomst aan twijfel onderhevig is. In zulke gevallen zullen de aanhangers van de nationale autonomie alle bijzonderheden van de „natie”, niet alleen de gunstige maar ook de schadelijke, hebben te beschermen en te konserveren, om de „natie” maar van de assimilatie te „redden”, om haar maar te „handhaven”.

Deze gevaarlijke weg moest de Boend onvermijdelijk betreden.

En hij heeft deze weg inderdaad betreden. Wij bedoelen de bekende besluiten van de laatste Konferenties van de Boend over de „sabbath”, het „Jiddisj” enz.

De sociaal-demokratie streeft naar het recht op de moedertaal *voor alle naties*, maar de Boend neemt daar geen genoegen mee, hij eist, dat „met bijzondere hardnekkigheid”, de „rechten van de *Joodse taal*” (Kursivering van ons. J. St.) zullen worden verdedigd, terwijl de Boend zelf, bij de verkiezingen van de IVde Doema „aan diegenen (d.w.z. aan die kiesmannen) de voorkeur geeft, die zich verplichten de rechten van de *Joodse taal* te verdedigen”²⁾).

Niet het *algemene* recht op de moedertaal, maar het *afzonderlijke* recht van de *Joodse taal*, van het Jiddisj! Laten de arbeiders van de afzonderlijke nationaliteiten maar *in de eerste plaats* voor hun eigen taal vechten: de Joden voor de *Joodse taal*, de Georgiërs voor de *Georgische* enz. De strijd voor het algemene recht van alle naties is een kwestie van de tweede rang. Gij kunt ook het recht op de moedertaal van alle onderdrukte nationaliteiten niet erkennen; maar erkent gij het recht van het Jiddisj, weet dan, dat de Boend op u zal stemmen, de Boend zal aan u „de voorkeur geven”.

Maar waardoor onderscheidt zich de Boend dan van de burgerlijke nationalisten?

^{x)} Zie „Verslag van de VUIste Konferentie van de Boend”, blz. 85. (Russisch. — Red.).

²⁾ Zie „Verslag van de IXde Konferentie van de Boend”, 1912, blz. 42. (Russisch. — Red.).

De sociaal-demokratie streeft naar het instellen van één verplichte rustdag per week, maar de Boend is daarmee niet tevreden, hij eist dat aan „het Joodse proletariaat” „wette- lijk” „het recht zal worden toegekend de sabbath te vieren, onder uitschakeling van de verplichting om ook een andere dag te vieren” i).

Men moet veronderstellen, dat de Boend een „stap vooruit” zal doen en het recht zal eisen om alle Oud-Joodse feestdagen te vieren. Maar als tot leedwezen van de Boend de Joodse arbeiders hun vooroordelen zouden opgeven en de feestdag niet wensen te vieren, dan zal de Boend hen door zijn agitatie voor het „recht op de sabbath” aan de sabbath herinneren en bij hen, bij wyze van zeggen, de „sabbathgeest” cultiveren

...

De „vlammende redevoeringen” van de sprekers op de VUIste Konferentie van de Boend, die „Joodse ziekenhuizen” eisten, zijn derhalve volkomen begrijpelijk, redevoeringen, waarbij deze eis als volgt werd gemotiveerd: dat de „zieke zich beter voelt onder de zijnen”, dat de „Joodse arbeider zich niet op zijn gemak zal voelen onder Poolse arbeiders, dat dit voor hem wel onder Joodse winkeliers het geval zal zijn” * 2).

Al het Joodse handhaven, *alle* nationale bijzonderheden van de Joden konserveren, die, welke voor het proletariaat volstrekt schadelijk zijn, daarbij inbegrepen, de Joden van alles wat niet Joods is afbakenen, zelfs bijzondere ziekenhuizen bouwen, — ziehier, waartoe de Boend is afgezakt!

Partijgenoot Plechanow had duizendmaal gelijk, toen hy zeide, dat de Boend „het socialisme aan het nationalisme aanpast” (14). Zeker, Wl. Kossowski en de Boendisten van zijn slag kunnen Plechanow voor „demagoog” 3) (15) uitschelden, — het papier is geduldig, — maar het valt hun, die bekend zijn met de werkzaamheid van de Boend, niet moeilijk te begrijpen, dat deze dappere mannen, eenvoudig vrezende de waarheid over zichzelf te zeggen en zich achter krachttermen over „demagogie” verschuilen...

Maar waar nu de Boend op dit standpunt in zake het nationale vraagstuk bleef staan, moest hij natuurlijk ook op het gebied van het organisatorische vraagstuk de weg der isolatie van de Joodse arbeiders betreden, de weg van de nationale

^{x)} Zie „Verslag van de VUIste Konferentie van de Boend”, blz. 83. (Russisch. — Red.).

²⁾ I.c. blz. 68.

³⁾ Xde „Nasja Zarja”, 1912, nr. 9—10, blz. 120 (Russisch. — Red.).

kuriën in de sociaal-demokratie. Dat is nu eenmaal de logika van de nationale autonomie!

En werkelijk gaat de Boend van de theorie van de „enige vertegenwoordiging” over naar de theorie van „de nationale afbakening” van de arbeiders. De Boend eist van de Russische sociaal-demokratie, dat zij „op het gebied van haar organisatorische structuur de afbakening volgens nationaliteiten doorvoert” i). Van de „afbakening” doet hij een „stap vooruit” naar de „theorie van de isolatie”. Niet voor niets weerklonken op de VUIste Konferentie van de Boend redevoeringen over het feit, dat „het nationale bestaan in de isolatie is gelegen” 2).

/Het organisatorische federalisme bevat elementen van ontbinding en separatisme. De Boend is op weg naar het separatisme.

Ja, eigenlijk blijft er voor hem geen andere weg over. Alleen reeds zijn bestaan als exterritoriale organisatie drijft hem op de weg van het separatisme. De Boend heeft geen omljnd homogeen grondgebied, hij is op „vreemde” territoriën werkzaam, terwijl de Poolse, de Letse en de Russische sociaal- demokratie, waarmee hy in aanraking komt, internationaal- territoriale kollektieven zijn. Dit leidt er evenwel toe, dat iedere uitbreiding van deze kollektieven een „verlies” voor de Boend betekent, een inkrimpen van zijn terrein van werkzaamheid. Eén van beide: óf de gehele Russische sociaal- demokratie moet zich volgens de beginselen van het nationale federalisme reorganiseren, — en dan krijgt de Boend de mogelijkheid voor zich het Joods proletariaat te „verzekeran”, óf het territoriale-internationale beginsel van deze kollektieven blijft van kracht, — en dan moet de Boend zich reorganiseren naar de beginselen van het internationalisme, zoals dat plaats heeft gehad in de Poolse en de Letse sociaal- demokratie.

Daardoor laat zich ook verklaren, dat de Boend van begin af aan „de reorganisatie van de Russische sociaal-demokratie volgens federatieve beginselen” eist³⁾.

In het jaar 1906 week de Boend terug voor de massale aan

*) Zie „Het Verslag over het Vilde Kongres van de Boend” (16), blz. 7.

2) Zie het „Verslag van de VUIste Konferentie van de Boend”, blz. 72.

3) Zie „Bijdrage tot het vraagstuk van de nationale autonomie en de reorganisatie van de Russische sociaal-demokratie naar federatieve beginselen”, 1902, uitgave van de Boend. (Russisch. — Red.).

drang tot vereniging van onderop, koos hij de middenweg en trad tot de Russische sociaal-demokratie toe. Maar met welk doel trad hij toe? Terwijl de Poolse en Letse sociaal-demokratie toetraden om vreedzaam samen te werken, trad de Boend tot haar toe met het doel strijd te voeren voor de federatie. De leider van de Boendisten, Medjem, sprak zich toenmaals dan ook in die geest uit:

„Wij treden niet toe terwille van een idylle, maar terwille van de strijd. Er is geen idylle en alleen Manilows kunnen ze in de naaste toekomst verwachten. De Boend moet in volle wapenrusting tot de party toetreden.”¹⁾

Het zou verkeerd zijn hierin de kwade wil van Medjem te zien. Het gaat niet om kwade wil, maar om het bijzondere standpunt van de Boend, krachtens hetwelk hij wel moet strijden tegen de Russische sociaal-demokratie, die op de beginselen van de internationaliteit is opgebouwd. Waar nu de Boend daartegen strijdt, over trad hij natuurlijkerwijs de belangen van de eenheid. Tenslotte is het zover gekomen, dat de Boend formeel met de Russische sociaal-demokratie heeft gebroken, nadat hij de statuten had overtreden en zich bij de verkiezingen voor de IVde Doema met de Poolse nationalistten tegen de Poolse sociaal-demokratie had verenigd (18).

De Boend vond klaarblijkelijk, dat de breuk de beste verzekering voor zijn zelfwerkzaamheid is.

Aldus heeft het „beginsel” van de organisatorische „afbakening” tot het separatisme, tot de volledige breuk geleid.

Toen de Boend met de oude „Iskra” over het federalisme polemiseerde, schreef hij eens:

„De „Iskra” wil er ons van overtuigen, dat de federatieve betrekkingen van de Boend met de Russische sociaal-demokratie de banden tussen hen moet verzwakken. Wij kunnen deze mening niet weerleggen met een beroep op de praktijk in Rusland, om de eenvoudige reden, dat de Russische sociaal-demokratie niet als federatieve vereniging bestaat. Maar wij kunnen verwijzen naar een buitengewoon leerzame ervaring van de sociaal-demokratie in Oostenrijk, die op grond van het besluit van het Partijkongres in het jaar 1897 een federatief karakter heeft aangenomen.”²⁾

Dit werd in 1902 geschreven.

9 Zie „Nasja Slowo” (17), nr. 3, blz. 24, Wilna 1906. (Russisch. — Red.).

²⁾ Zie: „Een bijdrage tot het vraagstuk van de nationale autonomie”, enz., 1902, blz. 17, uitgave van de Boend. (Russisch. — Red.).

Maar thans zijn wij in het jaar 1913. Thans hebben wij, zowel een Russische „praktijk”, als de „ervaring van de Oostenrijkse sociaal-demokratie”.

Waarvan nu getuigen zij?

Beginnen wij met de „buitengewoon leerrijke ervaring van de Oostenrijkse sociaal-demokratie”. Nog tot het jaar 1896 was er in Oostenrijk een sociaal-demokratische eenheidspartij. In dit jaar eisen de Tsjechen op het Internationaal Kongres te Londen het „eerst een afzonderlijke vertegenwoordiging en krijgen zij die. In het jaar 1897, op het Weense (Wimbergse) Partijkongres wordt de eenheidspartij formeel gelijkwideerd en wordt er in haar plaats een federatief verbond van zes nationale „sociaal-demokratische groepen” gevormd. Verder worden deze „groepen” tot zelfstandige partijen omgevormd. Langzamerhand verbreken de partijen hun onderlinge verbindingen. Na de partijen scheuren de parlamentsfrakties — er worden nationale „klubs” gevormd. Verder volgen de vakverenigingen, die zich ook volgens nationaliteiten verbrokkelen. Zelfs de koöperaties worden hierin betrokken, de Tsjechische separatisten roepen de arbeiders tot hun verbrokkeling op ^{x)}). Wij spreken al niet over het feit, dat de separatistische agitatie het gevoel van solidariteit bij de arbeiders verzwakt en hen niet zelden op de weg der onderkruiperij drijft.

De „buitengewoon leerrijke ervaring van de Oostenrijkse sociaal-demokratie” getuigt dus *tegen* de Boend, getuigt *vóór* de oude „Iskra”. Het federalisme in de Oostenrijkse partij heeft tot het afschuwelijkste separatisme geleid, tot de vernietiging van de eenheid van de arbeidersbeweging.

Wij hebben hierboven gezien, dat de „praktijk in Rusland” van hetzelfde getuigt. De Boendistische separatisten hebben op dezelfde wijze als de Tsjechische separatisten met de algemene sociaal-demokratie gebroken. Wat de vakverenigingen, de Boendistische vakverenigingen betreft, — zij werden van het begin af aan volgens de beginselen der nationaliteit georganiseerd, d.w.z. zij stonden los van de arbeiders van de andere nationaliteiten.

Volledige isolatie, volledige breuk — ziehier wat de „Russische praktijk” van het federalisme toont.

Het valt niet te verwonderen, dat deze stand van zaken zich

^{x)} Zie de in de „Dokumenten des Separatismus aangehaalde woorden uit de brochure van Vanek, (20), blz. 29.

bij de arbeiders in verzwakking van het solidariteitsgevoel en in demoralisatie uit; deze laatste dringt dan ook in de Boend door. Wij bedoelen de steeds menigvuldiger voorkomende botsingen tussen Joodse en Poolse arbeiders, in verband met de werkloosheid. Ziehier welke redevoeringen naar aanleiding hiervan op de IXde Konferentie van de Boend werden gehouden.

„Wij beschouwen de Poolse arbeiders, die ons verdringen, als pogromhelden, als gelen. Wij ondersteunen hun stakingen niet, maar breken ze. Ten tweede, wij antwoorden op de verdringing met verdringing: in antwoord op het niet-toelaten van Joodse arbeiders in de fabrieken, laten wij geen Poolse arbeiders tot de werkbanken toe... *Als ivij deze zaak niet in onze handen nemen, zullen de arbeiders anderen volgen.*”^{x)} (Kursivering van ons. — J. St.).

Zo spreekt men over solidariteit op de Boendistische Konferentie.

Men kan bij de „afbakening” en de „isolatie” moeilijk nog verder gaan. De Boend heeft zijn doel bereikt: hij bakent de arbeiders van de verschillende nationaliteiten zó ver van elkander af, dat zij tot vechtpartijen en onderkruiper[^] overgaan. Het kan ook niet anders: „Als wij deze zaak niet in onze handen nemen, *zullen de arbeiders anderen volgen*” ...

Desorganisatie van de arbeidersbeweging, demoralisatie in de gelederen van de sociaal-demokratie, — ziehier waartoe het Boendistische federalisme leidt.

De idee van de nationale autonomie, de atmosfeer die zij schept, bleek in Rusland dus nog verderfelijker dan in Oostenrijk.

VI. DE KAUKASIERS EN DE KONFERENTIE DER LIKWIDATOREN.

Hierboven hebben wy reeds gesproken over de weifelingen bij een gedeelte van de Kaukasische sociaal-demokraten, die geen weerstand aan de nationale „epidemie” hebben weten te bieden. Deze weifelingen kwamen tot uiting in het feit, dat de genoemde sociaal-demokraten — hoe vreemd het ook moge klinken — in de sporen van de Boend traden en de cultureel-nationale autonomie afkondigden.

^{x)} Zie „Het Verslag van de IXde Konferentie van de Boend”, blz. 19.

Gebieds-autonomie voor de gehele Kaukasus en cultureel- nationale autonomie voor de naties, die deel uitmaken van het bestand van de Kaukasus, zó formuleren deze sociaal- demokraten — die zich, het zij in het voorbijgaan opgemerkt, bij de Russische likwidatoren aansluiten — hun eis.

Luisteren wij naar hun erkenden, den algemeen bekenden leider N. (21).

„Het is aan allen bekend, dat de Kaukasus ten zeerste verschilt van de centrale gouvernementen, zowel wat de rassensamenstelling van zijn bevolking, als het grondgebied en de landbouw- kultuur betreft. De exploitatie en de materiële ontwikkeling van zulk een streek vereist plaatselijke funktionarissen, kenners van de plaatselijke bijzonderheden, gewend aan het plaatselijke klimaat en de plaatselijke kuituur. Het is noodzakelijk, dat alle wetten, die de economische exploitatie van het plaatselijke grondgebied ten doel hebben, ter plaatse worden uitgevaardigd en met plaatselijke krachten worden uitgevoerd. Bijgevolg moet het uitvaardigen van wetten over plaatselijke vraagstukken onder de bevoegdheid van het centrale orgaan van het Kaukasische zelfbestuur vallen.... Derhalve bestaan de funkties van het Kaukasische centrum in het uitvaardigen van zulke wetten, die de economische exploitatie van het plaatselijke grondgebied, de materiële bloei van het gewest ten doel hebben.”¹⁾

Dus — gebiedsautonomie voor de Kaukasus.

Als men van het enigszins verwarde en ongerijmde der motivering van N. afziet, dan moet men erkennen, dat zijn gevolgtrekking juist is. Gebiedsautonomie voor de Kaukasus, geldend binnen het raam van een algemene staatskonstitutie, hetgeen N. ook niet ontkent, — is inderdaad nodig, met het oog op de bijzonderheden van de samenstelling en de levensverhoudingen in de Kaukasus. Dit werd ook door de Russische sociaal-demokratie erkend, die op het Ilde Kongres „het gebiedszelfbestuur voor al die grensgebieden afkondigde, die zich volgens hun levensverhoudingen en de samenstelling der bevolking, van de eigenlijk-Russische gebieden onderscheiden”.

Toen Martow dit punt bij het Ilde Kongres ter behandeling indiende, motiveerde hij het als volgt: dat

„de geweldige uitgestrektheid van Rusland en de ervaring van ons gecentraliseerd bestuur ons aanleiding geven het bestaan van gebiedszelfbestuur voor zulke grote eenheden als Finland, Polen, Lithauen en de Kaukasus noodzakeltfk en doelmatig te achten.”

*) Zie de Georgische krant „Tsjweni Tschowreba” („Ons Leven”) (22).

Maar hieruit volgt, dat men onder *gebteds-zelfbestuur, geXne&s-autonomie* moet verstaan!

Maar N. gaat nog verder. Naar zijn mening omvat de gebiedsautonomie van de Kaukasus „slechts één kant van het vraagstuk”.

„Tot nu toe spraken wij alleen over de materiële ontwikkeling van het plaatselijke leven. Maar de economische ontwikkeling van de streek bevordert niet alleen de economische, maar ook de geestelijke, de culturele werkzaamheid”... Een cultureel krachtige natie is ook op economisch gebied krachtig”... „Maar de culturele ontwikkeling van de natie is slechts mogelijk in de nationale taal”... „Derhalve zyn alle vraagstukken, die verbonden zijn met de moedertaal, cultureel-nationale vraagstukken. Dat zijn de vraagstukken van onderwijs, rechtszaken, de kerk, de literatuur, de kunst, de wetenschap, het theater e.a. Zoals de materiële ontwikkeling van de streck de naties verenigt, scheiden hen de nationaal-culturele kwesties, doordat zij iedere natie op een afzonderlijk arbeidsveld plaatsen. De werkzaamheid van de eerste soort is aan een bepaald grondgebied gebonden”... „Zo staat het niet met de cultureel-nationale aangelegenheden. Zij zijn niet aan een bepaald grondgebied gebonden, maar aan hel bestaan van de bepaalde natie. Het lot van de Georgische taal interesseert een Georgiër, waar hij ook moge wonen. Het zou van grote onwetendheid getuigen, indien men zou zeggen, dal de Georgische cultuur alleen de Georgiërs aangaat, die in Georgië wonen. Nemen wij b.v. de Armeense kerk! Aan de leiding harcr aangelegenheden nemen Armeniërs van verschillende plaatsen en staten deel. Hier speelt het grondgebied hoegenaamd geen rol. Of bü de oprichting b.v. van een Georgisch museum hebben zowel de Georgiërs uit Tiflis als die uit Bakoe, Koetaisk, Peters- burg e.a. belang. Dit betekent, dat de regeling en de leiding van alle cultureel-nationale zaken aan de naties zelf moet worden overgelaten, die er belang bij hebben. Wy proklameren de cultureel-nationale autonomie van de Kaukasische nationaliteiten.”^{x)}

Korter: omdat de cultuur geen grondgebied en het grondgebied geen cultuur is, daarom is er cultureel-nationale autonomie nodig. Dit is alles wat N. ten gunste van deze autonomie kan zeggen.

Wy zullen hier niet nog eens de nationaal-culturele autonomie in het algemeen aanroeren: hierboven spraken wy reeds over haar negatief karakter. Wy zouden alleen willen opmerken, dat de cultureel-nationale autonomie ondeugdelijk in het algemeen, nog absurder en onzinniger is, gezien van het standpunt der Kaukasische verhoudingen.

*) Zie de Georgische krant „Tsjweni Tschowreba”, 1912, no. 12.

En wel hierom.

De cultureel-nationale autonomie veronderstelt min of meer ontwikkelde nationaliteiten, met een ontwikkelde cultuur en literatuur. Zonder deze voorwaarden verliest deze autonomie iedere zin, wordt *zij* tot onzin. Maar in de Kaukasus is een gehele reeks volkeren met primitieve cultuur, met een bijzondere taal, maar zonder vaderlandse literatuur, volkeren, die bovendien overgangsvolkeren zyn, die zich gedeeltelijk assimileren, gedeeltelijk verder ontwikkelen. Hoe moet op hen de cultureel-nationale autonomie worden toegepast? Wat moet men met deze volkeren doen? Hoe kan men hen „organiseren” in afzonderlijke cultureel-nationale verbonden, wat de cultureel-nationale autonomie ongetwijfeld veronderstelt?

Wat moet er gebeuren met de Mingrelen, Abchaziërs, Adzjaren, Swaneten, Lesgiënen e.a. die verschillende talen spreken, maar geen eigen literatuur bezitten? Tot welke naties behoren zij? Kan men ze in nationale verbonden „organiseren”? Rondom welke „culturele zaken” moet men ze „organiseren”?

Wat moet er gebeuren met de Oseten, van wie de Trans-kaukasische Oseten door de Georgiërs worden geassimileerd (maar nog lang niet geassimileerd zijn) en de Noord-Kaukasische Oseten, die gedeeltelijk door de Russen worden geassimileerd, gedeeltelijk zich verder ontwikkelen en hun eigen literatuur scheppen? Hoe moet men hen in een nationaal eenheidsverbond „organiseren”?

Bij welk nationaal-verbond behoren de Adzjaren, die Georgisch spreken, maar volgens de Turkse cultuur leven en de Islam belijden? Moet men ze soms niet *op grond van de religieuze aangelegenheden* afzonderlijk van de Georgiërs „organiseren” en *op grond van de overige culturele aangelegenheden* tezamen met de Georgiërs? En de Koboëleten? En de Ingoesjen? En de Ingiloïten?

Wat is dat voor een autonomie, die een gehele reeks van nationaliteiten van haar lijst uitsluit?

Neen, dat is geen oplossing van het nationale vraagstuk, — dit is de vrucht van een vrije fantasie.

Maar laten wij het ontoelaatbare toe en veronderstellen wy, dat de nationaal-culturele autonomie van onzen N. verwezenlijkt kon worden. Waartoe zal zij leiden, tot welke resultaten? Nemen wij b.v. de Kaukasische Tartaren, met hun uiterst gering procent mensen, die lezen en schrijven kunnen, met hun

scholen, waar de almachtige moellahs aan het hoofd staan, met hun van religieuze geest doortrokken cultuur ... Het valt niet moeilijk te begrijpen, dat als men hen in een cultureel- nationaal verbond organiseert, dit zou betekenen, dat men de moellahs aan hun hoofd plaatst, dat men hen met huid en haar uitlevert aan de reaktionaire moellahs, dat men een nieuw bolwerk schept voor de geestelijke knechting der Tartaarse massa's door hun kwaadaardigsten vijand.

Maar sinds wanneer brengen de sociaal-demokraten koren op de molen van de reaktionairen?

'Het af baken en van de Transkaukasische Tartaren in een cultureel-nationaal verbond, dat de massa's aan de knechtschap van de meest kwaadaardige reaktionairen uitlevert, — wisten de Kaukasische likwidatoren soms niets beters te „proklameren“?...

N.een, dit is geen oplossing van het nationale vraagstuk.

Het nationale vraagstuk in de Kaukasus kan slechts worden opgelost *in de geest van het betrekken der achtergebleven naties en volkeren in de algemene stroom van de hogere cultuur*. Alleen deze oplossing kan progressief en aanneembaar zijn voor de sociaal-democratie. De gebiedsautonomie van de Kaukasus is ook daarom aanneembaar, omdat zij de achtergebleven naties in de algemeen culturele ontwikkeling betreft, hen behulpzaam is uit de schaal van de klein-natio- nale afgeslotenheid te kruipen, ze voorwaarts drijft en ze de toegang tot de weldaden van de hogere cultuur vergemakkelijkt. De cultureel-nationale autonomie daarentegen werkt rechtstreeks in tegenovergestelde richting, want zij sluit de naties in hun oude schalen op, houdt ze op lagere trappen van de culturele ontwikkeling vast en verhindert ze, zich op een hogere culturele trap te verheffen.

Daarmede verlamt de nationale autonomie de positieve kant van de gebieds-autonomie, brengt ze deze tot op nul terug.

Juist daarom heeft ook het door N. voorgestelde gemengde type van autonomie, dat de nationaal-culturele met de gebiedsautonomie combineert, generlei waarde. Deze tegennatuurlijke combinatie verbetert de zaak niet, maar verergert ze, want zij houdt bovendien de ontwikkeling van de achtergebleven naties tegen en maakt ook nog de gebiedsautonomie tot een strijdperk van met elkaar in botsing komende, in nationale verbonden georganiseerde naties.

De in het algemeen ondeugdelyke cultureel-nationale auto

nomie zou derhalve in de Kaukasus een zinloze reaktionaire zaak worden.

Dat is de cultuur-nationale autonomie van *N.* en zijn Kaukasische geestverwanten.

Of de Kaukasische likwidatoren een „stap vooruit” zullen doen en de Boend ook in het organisatorische vraagstuk zullen navolgen, — dat zal de toekomst leren. Tot nu toe ging in de geschiedenis van de sociaal-demokratie het federalisme in de organisatie-kwestie altijd aan de nationale autonomie in het program vooraf. De Oostenrijkse sociaal-demokraten voerden reeds in 1897 het organisatorische federalisme in en eerst na twee jaren (1899) namen zij de nationale autonomie aan. De Boendisten spraken in het jaar 1901 voor het eerst duidelijk over de nationale autonomie, terwijl zij het organisatorische federalisme reeds vanaf 1897 in praktijk brachten.

De Kaukasische likwidatoren hebben de zaak aan het andere einde aangevangen, namelijk met de nationale autonomie. Als zij verder in de voetsporen van de Boend zullen treden, moeten zij eerst het gehele tegenwoordige organisatie-gebouw afbreken, dat reeds aan het einde van de jaren '90 volgens de beginselen van het internationalisme werd opgebouwd.

Hoe gemakkelijk het ook was, de voor de arbeiders voorlopig nog onbegrijpelijke nationale autonomie aan te nemen, des te moeilijker zal het zijn, het door de arbeiders van alle nationaliteiten van de Kaukasus jarenlang gebouwde, door hen verzorgde en opgetrokken gebouw te verwoesten. Men behoeft slechts met deze Herostratische onderneming te beginnen, of den arbeiders zullen de ogen open gaan en het nationalistische wezen van de cultureel-nationale autonomie begrijpen.

Terwijl de Kaukasiërs het nationale vraagstuk op de gewone manier, door middel van mondelinge debatten en literaire diskussies oplossen, heeft de Al-Russische Konferentie der likwidatoren een zeer ongewone methode uitgedacht. Een gemakkelijke en eenvoudige methode. Luistert:

„Nadat de Konferentie de mededeling van de Kaukasische delegatie heeft aangehoord... dat het noodzakelijk is, de eis der

nationaal-culturele autonomie op de voorgrond te plaatsen, kon- statert zij, zonder zich over het wezen van deze eis uit te spreken, dat deze uitlegging van het punt van het program, dat het recht van zelfbeschikking voor iedere nationaliteit erkent, niet tegenstrijdig is aan de preciese zin daarvan”.

Dus in de eerste plaats — „zich niet uitspreken over het wezen van dit vraagstuk” en daarna „konstateren”. Een originele methode ...

Wat nu „konstateert” deze originele Konferentie?

Het feit namelijk, dat de „eis” der nationaal-culturele autonomie „niet tegenstrijdig is aan de preciese zin” van het program, dat het recht van de naties op zelfbeschikking erkent.

Onderzoeken wij deze stelling.

Het punt over de zelfbeschikking spreekt over de rechten der naties (23). Volgens dit punt hebben de naties niet alleen het recht op autonomie, maar ook op afscheiding. Het gaal hier om de *politieke* zelfbeschikking. Wie wilden de likwida- toren bedriegen, toen zij aan dit, sinds lang in de gehele internationale sociaal-demokratie bestaande recht van de naties op politieke zelfbeschikking een schots en scheve uitlegging trachtten te geven?

Of beginnen de likwidatoren misschien uitvluchten te zoeken en zich met het sofisme te verdedigen: dat de cultureel- nationale autonomie wel „niet tegenstrijdig” zal zijn aan het recht der naties? Dat wil zeggen, dat als alle naties van de gegeven staat er in toestemmen zich volgens de beginselen van de cultureel-nationale autonomie in te richten, zij — het gegeven geheel der naties — dan het volle recht daartoe hebben en dat niemand ze dan *met geweld* een andere vorm van politiek leven *kan. opdringen*. Hoe nieuw en hoe knap! Moet men daar niet aan toevoegen, dat in het algemeen gesproken de naties het recht hebben hun grondwet af te schaffen, haar door een regiem van willekeur te vervangen, tot de oude orde terug te keren, want de naties en alleen de naties zelf hebben immers het recht hun eigen lot te bepalen. Wij herhalen: in deze betekenis is nóch de cultureel-nationale autonomie, nóch welke nationale reaktionaire maatregel ook „tegenstrijdig” aan de *rechten der naties*.

Wilde de geëerde Konferentie dit soms zeggen?

Neen, dat wilde ze niet. Rechtstreeks zeide de Konferentie, dat de cultureel-nationale autonomie niet zozeer „niet tegenstrijdig is” aan de rechten der naties, dan wel „niet-tegen- strijdig is” aan „*de preciese zin*” van *het program*. Er is

sprake van het program en niet van de rechten der naties.

Dat is ook begrijpelijk. Zou zich de een of andere natie tot de Konferentie der likwidatoren hebben gericht, dan zou de Konferentie rechtstreeks hebben kunnen konstateren, dat de natie het recht op cultureel-nationale autonomie heeft. Er richtte zich echter geen natie tot de Konferentie, maar een „delegatie” van Kaukasische sociaal-demokraten, weliswaar van slechte sociaal-demokraten, maar toch van sociaal-demokraten. En zij vroegen niet naar de rechten van de naties, maar of de cultureel-nationale autonomie niet tegenstrijdig is aan *de beginselen van de sociaal-demokratie*, of zij niet „tegenstrijdig is” „aan de preciese zin” van het program van de sociaal-demokratie?

Aldus, *het recht van de naties en de „preciese zin” van het program van de sociaal-demokratie* — is niet één en hetzelfde.

Klaarblijkelijk bestaan er ook zulke eisen, die zonder tegenstrijdig te zijn aan de rechten van de naties, tegenstrijdig kunnen zijn aan de „preciese zin” van het program.

Een voorbeeld. In het program van de sociaal-demokratie is een punt over de gewetensvrijheid. Volgens dit punt *heeft* iedere willekeurige groep van personen *het recht* een willekeurige godsdienst te belijden: het Katholicisme, de Griekse Orthodoxie enz. De sociaal-demokratie zal tegen iedere onderdrukking strijden, tegen de vervolgingen van de orthodoxen, de katholieken en de protestanten. Betekent dit echter, dat het Katholicisme en het Protestantisme enz. „niet tegenstrijdig zijn aan de preciese zin” van het program? Neen, dat betekent het niet. De sociaal-demokratie zal altijd protesteren tegen de vervolgingen van het Katholicisme en het Protestantisme, zij zal altijd het recht van de naties op het belijden van iedere willekeurige godsdienst verdedigen, maar tegelijkertijd zal zij, uitgaande van de juist begrepen belangen van het proletariaat, agiteren zowel tegen het Katholicisme, als ook tegen het Protestantisme en de Griekse Orthodoxie, teneinde aan de socialistische wereldbeschouwing de zege te verschaffen.

En zij zal dit doen, omdat het Protestantisme, het Katholicisme, de Griekse Orthodoxie enz., ongetwijfeld „tegenstrijdig zijn aan de preciese zin” van het program, d.w.z. aan de juist opgevatte belangen van het proletariaat.

Hetzelfde moet men zeggen van het zelfbeschikkingsrecht. De naties hebben het recht zich volgens hun eigen wens in te

richten, zij hebben het recht hun nationale instellingen, welke dan ook, zowel de schadelijke als ook de nuttige te behouden,

— niemand kan (of heeft het recht!) op *gewelddadige wijze* in het leven der naties in te grijpen. Maar dit betekent nog niet, dat de sociaal-demokratie niet zal strijden en agiteren tegen schadelijke instellingen van de naties, tegen ondoelmatige eisen van de naties. Integendeel, de sociaal-demokratie is verplicht zulk een agitatie te voeren en zodanig de wil van de natie te beïnvloeden, dat de naties zich in zullen richten in de vorm, die het meest met de belangen van het proletariaat overeenkomt. Juist uit dien hoofde zal zij bij de strijd vóór het recht der naties op zelfbeschikking terzelfdertijd agiteren tegen, zeggen wij, de afscheiding van de Tartaren en tegen de cultureel-nationale autonomie van de Kaukasische volkeren, want zowel het een als het ander is, hoewel het niet tegenstrijdig is aan *de rechten* dezer naties, tóch tegenstrijdig aan „*de preciese zin*” van het *program*, d.w.z. aan de belangen van het Kaukasische proletariaat.

Klaarblijkelijk zijn „de rechten van de naties” en „de preciese zin” van het *program*, twee volkomen verschillende dingen. Terwijl de „preciese zin” van het *program* de belangen van het proletariaat uitdrukt, die wetenschappelijk in het *program* van het proletariaat zijn geformuleerd, kunnen de rechten van de naties de belangen van welke klasse dan ook

— van de bourgeoisie, de aristokratie, de geestelijkheid enz. al naar de kracht en de invloed van deze klassen, tot uiting brengen. Aan de ene kant de *plichten* van den Marxist, aan de andere kant de *rechten* van de naties, die uit verschillende klassen bestaan. De rechten van de naties en de beginselen van het sociaal-demokratisme kunnen al dan niet „aan elkaar tegenstrijdig zyn” zoals, zeggen wij, de pyramide van Cheops

— aan de vermaarde Konferentie der likwidatoren. Zij zijn eenvoudig niet te vergelijken.

Hieruit volgt echter, dat de geachte Konferentie op de meest onvergeeflijke wijze twee volkomen verschillende dingen door elkaar heeft gehaald. Als resultaat verkregen wij niet de oplossing van het nationale vraagstuk, maar onzin, krachtens welke de rechten van de naties en de beginselen van de sociaal-demokratie „niet tegenstrijdig” aan elkaar zijn, — dat bijgevolg iedere eis van de naties met de belangen van het proletariaat te verenigen kan zijn, dat bijgevolg geen enkele eis van de naties, die naar zelfbeschikking streven, „tegenstrijdig zal kunnen zijn aan de preciese zin” van het *program*!

De logika werd niet gespaard ...

Aan deze onzin is dan ook het vanaf heden beroemde besluit van de Konferentie der likwidatoren ontsproten, volgens hetwelk de eis van de nationaal-culturele autonomie „niet tegenstrijdig is aan de preciese zin” van het program.

De Konferentie der likwidatoren overtreedt echter niet alleen de wetten der logika.

Zij verzaakt bovendien haar plicht tegenover de sociaal- democratie van Rusland, doordat zij de cultureel-nationale autonomie sanktioniert. Zij overtreedt zeer bepaald „de preciese zin” van het program, want, het is bekend, dat het Ilde Kongres, dat het program aannam, de cultureel-nationale autonomie *beslist heeft verworpen*. Ziehier wat in verband daarmee op dit Kongres werd gezegd:

„*Goldblatt* (Boendist): ... ik acht het scheppen van bijzondere instellingen, die de vrijheid van de culturele ontwikkeling der nationaliteiten zouden verzekeren, noodzakelijk en stel daarom voor aan § 8 toe te voegen: „en *het scheppen van instellingen, die hun de volle vrijheid van culturele ontwikkeling verzekeren*” (Dit is, zoals bekend is, de Boendistische formulering van de cultureel-nationale autonomie. — J. St.).

.. *Martnow* wijst er op, dat de algemene instellingen zó moeten worden ingericht, dat zij ook de afzonderlijke belangen verzekeren. Het is niet mogelijk om een *bijzondere* instelling, welke dan ook, te stichten, die de vrijheid van de culturele ontwikkeling van de nationaliteiten verzekert.

Jegorow. In het vraagstuk van de nationaliteit kunnen wij slechts negatieve voorstellen aannemen, te weten, dat wij zijn tegen ieder dwang uitoefenen tegen de nationaliteiten. Maar wy, als sociaal-demokraten, hebben er niets mede te maken of deze of gene nationaliteit zich als zodanig zal ontwikkelen. Dat is een zaak van een elementair proces.

Koltsow. De afgevaardigden van de Boend gevoelen zich altijd beledigd als het gaat om hun nationalisme. Intussen draagt dit amendement, ingediend door den afgevaardigde van de Boend, een zuiver nationalistisch karakter. Men eist van ons offensieve maatregelen ter ondersteuning zelfs van die nationaliteiten, die uitsterven.”

... Als resultaat werd het „*amendement van Goldblatt door de meerderheid, tegen drie stemmen, verworpen*” ”

Het is derhalve duidelijk, dat de Konferentie van de likwidatoren „in tegenspraak” kwam „met de preciese zin” van het program. Zij heeft het program overtreden.

Thans trachten de likwidatoren zich te rechtvaardigen en beroepen zij zich op het Kongres van Stockholm, dat de cultureel-nationale autonomie zou hebben gesanktionieerd. Zo schrijft b.v. Wl. Kossowski:

„Zoals bekend is, werd aan de Boend, volgens het op het Stockholmsche Kongres aangenomen verdrag, toegestaan zijn eigen nationaal program te behouden (tot aan de beslissing van het nationale vraagstuk op een algemeen partykongres). Dit Kongres erkende, dat de nationaal-culturele autonomie in ieder geval niet tegenstrijdig is met het program der gehele party.”¹⁾

Maar de pogingen van de likwidatoren zijn vruchteloos. Het Kongres van Stockholm heeft er niet aan gedacht om het program van de Boend te sanktioneren — het stemde er eenvoudig in toe, de vraag voorlopig open te laten. De dappere Kossowski bezat niet de moed om de gehele waarheid te zeggen. Maar de feiten spreken voor zich zelf. Ziehier:

„Ingediend wordt een amendement van Galin: „Het vraagstuk van het nationale program *blijft open, gezien het Kongres het buiten beschouwing heeft gelaten*” (Voor 50 stemmen, tegen 32). Een stem: Wat betekent „open”?

De Voorzitter: Wanneer wy zeggen, dat het nationale vraagstuk open blijft, dan betekent dit, dat de Boend zijn besluit met betrekking tot dit vraagstuk tot het volgende Kongres kan handhaven.”²⁾ (Kursivering van ons. — J. St.).

Zoals gij ziet, heeft het Kongres het vraagstuk van het nationale program van de Boend zelfs „niet behandeld” — het heeft het eenvoudig „open” gelaten en het aan de Boend zelf overgelaten, over het lot van zijn program tot het volgende algemene Kongres te beslissen. Met andere woorden: het Kongres te Stockholm heeft het vraagstuk ontweken, zonder nóch in de ene, nóch in de andere richting een beoordeling van de cultureel-nationale autonomie te geven.

Intussen houdt de Konferentie der likwidatoren zich op zeer besliste wyze met de beoordeling van deze kwestie bezig, erkent zij de cultureel-nationale autonomie als aanneembaar en sanktioniert ze uit naam van het partijprogram.

iHet onderscheid springt in het oog.

De Konferentie der likwidatoren heeft derhalve, ondanks allerlei listen, het nationale vraagstuk geen stap vooruitgebracht.

Kwispelstarten voor de Boend en de Kaukasische nationaal-likwidatoren — dat is alles waartoe zij in staat bleek te zijn.

¹⁾ Zie „Nasja Zarja”, 1912, nr. 9—10, blz. 120. (Russisch. — Red.).

²⁾ Zie „Nasje Slowo”, nr. 8, 1906, blz. 53 (Russisch. — Red.).

VII. HET NATIONALE VRAAGSTUK IN RUSLAND.

Er blijft ons nog over op de positieve oplossing van het nationale vraagstuk te wijzen.

Wij gaan er van uit, dat het vraagstuk slechts in onverbrekelijk verband niet het moment dat wij thans in Rusland doorleven kan worden opgelost.

Rusland leeft in een overgangstijd, waarin het „normale”, „konstitutionele” leven zich nog niet heeft vastgezet en de politieke crisis nog niet is opgelost. Dagen van storm en „komplikaties” liggen voor ons. Vandaar dat de aanwezige en naderende beweging, een beweging is, die zich de volle demokratisering ten doel stelt.

In verband met deze beweging moet dan ook het nationale vraagstuk worden beschouwd.

Dus: volledige demokratisering van het land, als *grondslag* en voorwaarde voor de oplossing van het nationale vraagstuk.

Men moet bij het oplossen van het vraagstuk niet alleen met de binnenlandse, maar ook met de buitenlandse toestand rekening houden. Rusland ligt tussen Europa en Azië, tussen Oostenrijk en China. Het aanwassen van het demokratisme in Azië is onvermijdelijk.

De groei van het imperialisme in Europa is geen toeval. Het kapitaal in Europa krijgt het te benauwd, het werpt zich op vreemde landen, het zoekt nieuwe markten, goedkope arbeiders en nieuwe gelegenheden voor kapitaalbelegging. Maar dit voert tot buitenlandse komplikaties en tot oorlog. Niemand kan zeggen, of de Balkanoorlog (24) het einde en niet het begin van komplikaties is. Er is zeer wel zulk een combinatie van de binnenlandse en buitenlandse conjunctuur mogelijk, waaronder deze of gene nationaliteit in Rusland het noodzakelijk zal achten, de kwestie van haar onafhankelijkheid te stellen en op te lossen. En het is natuurlijk niet de zaak van de Marxisten in zulke gevallen hinderpalen in de weg te stellen.

Hieruit volgt echter, dat de Russische Marxisten het niet zonder het recht van de naties op zelfbeschikking kunnen stellen.

Dus: *het zelfbeschikkingsrecht, als een noodzakelijk punt* bij de oplossing van het nationale vraagstuk.

Verder. Wat moet er gebeuren met de naties, die om de een of andere reden er de voorkeur aan geven binnen het raam van het geheel te blijven?

Wy* hebben gezien, dat de culturele-nationale autonomie niet deugt. Ten eerste is zij kunstmatig en niet levensvatbaar, want zij veronderstelt het kunstmatig samentrekken van mensen in één natie, die het leven, — het werkelijke leven — scheidt en over de meest verschillende uithoeken van de staat verspreidt.

Ten tweede drijft zij naar het nationalisme, want zy voert tot het standpunt van de „afbakening” van de mensen volgens de nationale kuriën, tot het standpunt van de „organisatie” der naties, tot het standpunt van het „handhaven” en kulturen van de „nationale bijzonderheden”, — iets wat met de sociaal-demokratie allerminst overeenstemt.

Het is geen toeval, dat de Moravische separatisten zich in de Rijksraad, nadat zij zich van de Duitse sociaal-demokratische afgevaardigden hadden afgescheiden, met de Moravische burgerlijke afgevaardigden tot een, om zo te zeggen, Moravisch „Kolo” i) hebben aaneengesloten. Het is ook geen toeval, dat de Russische separatisten van de Boend, die tot nationalisme afzakten, de „sabbath” en het „Jiddisj” verheerlijken. Er zijn in de Doema nog geen afgevaardigden van de Boend, maar in het gebied van de Boend bestaat een klerikaal-reaktionaire Joodse gemeente, in welke „leidende instellingen” de Boend voorlopig een „verenigingetje” van Joodse arbeiders en bourgeois ²⁾ tot stand bracht. Dat is nu eenmaal de logika van de cultuur-nationale autonomie.

Dus: de *nationale* autonomie lost het vraagstuk niet op.

Waar ligt nu de uitweg?

De enige juiste oplossing is de *Zeds*autonomie, de autonomie van zulke vaststaande eenheden als Polen, Lithauen, de Oekraïne, de Kaukasus enz.

Het voordeel van de gebiedsautonomie ligt in de eerste plaats daarin, dat men hier niet te doen heeft met een fictie zonder gebied, maar met een bepaalde bevolking, die op een bepaald gebied woont.

Verder bakent zij de mensen niet volgens naties af, versterkt zij niet de nationale omheiningen; — integendeel zij breekt deze omheiningen stuk en verenigt de bevolking, om

*) Kolo (Pools) = kring — parlementaire vereniging der Poolse burgerlijke partijen. — Red.

²⁾ „Verslag van de VUle Konferentie van de Boend”. Einde van de resolutie over de gemeente.

de weg te openen voor een afbakening van een ander soort, voor de afbakening volgens de klassen.

Tenslotte schenkt zij de mogelijkheid op de beste manier van de natuurlijke rijkdommen van het gebied gebruik te maken en de produktiekrachten tot ontwikkeling te brengen, zonder de besluiten van het gemeenschappelijk centrum af te wachten — funkties die aan de cultureel-nationale autonomie niet eigen zijn.

Aldus *gebiedsaunomie, als noodzakelijk punt* bij de oplossing van het nationale vraagstuk.

Ongetwijfeld is geen enkel der gebieden in nationaal opzicht volkomen homogeen, want in elk daarvan zijn nationale minderheden binnengedrongen. Zo b.v. de Joden in Polen, de Letten in Lithauen, de Russen in de Kaukasus, de Polen in de Oekraïne e.a. Men zou derhalve de vrees kunnen koesteren, dat de minderheden door de nationale meerderheden zullen worden onderdrukt. Maar deze gevaren zijn slechts in dat geval gegrond, als het land onder de oude orde zou blijven verkeren. Geef het land volledige democratie en de gevaren zullen iedere grond verliezen.

Men stelt voor om de verspreide minderheden in een nationaal eenheidsverbond aaneen te sluiten. De minderheden hebben echter geen kunstmatig verbond nodig, doch reële rechten voor zich ter plaatse. Wat kan hun zulk een verbond *zonder* volledige demokratisering geven? Of: welke noodzaak bestaat er voor een nationaal verbond *onder* de volledige demokratisering?

Wat brengt een nationale minderheid vooral in beroering?

De minderheid is niet ontevreden, omdat er geen nationaal verbond bestaat, maar omdat het geen recht heeft op de moedertaal. Stel haar in de gelegenheid de moedertaal te gebruiken en de ontevredenheid zal vanzelf verdwijnen.

De minderheid is niet ontevreden, omdat zij geen kunstmatig verbond heeft, maar omdat zij geen eigen school heeft. Geef haar zulk een school en de ontevredenheid zal iedere grond verliezen.

De minderheid is niet ontevreden, omdat zij geen nationaal verbond heeft, maar omdat zij geen gewetensvrijheid en geen vrijheid van beweging enz. heeft. Geef ze deze vrijheden en zij zal ophouden ontevreden te zijn.

Dus: *nationale rechtsgelijkheid in al haar vormen (taal, scholen, e.a.) als noodzakelijk punt* ter oplossing van het nationale vraagstuk. Een algemene staatswet, uitgevaardigd

op grond van de volledige democratisering van het land, een wet die alle vormen van nationale voorrechten zonder uitzondering en elk hinderen of beperken van de rechten der nationale minderheden, welke dan ook, verbiedt.

Hierin en hierin alleen kan de werkelijke en niet een papieren waarborg der minderheden zijn gelegen.

Men kan het bestaan van een logisch verband tussen het organisatorische federalisme en de cultuur-nationale autonomie bestrijden of niet bestrijden. Men kan echter niet bestrijden, dat de laatste een gunstige atmosfeer schept voor een teugelloos federalisme, dat in de volledige breuk, in het separatisme overgaat. Als de Tsjechen in Oostenrijk en de Boendisten in Rusland met de autonomie begonnen, daarna tot de federatie overgingen en met het separatisme eindigden, dan speelde ongetwijfeld hierbij de nationalistische atmosfeer, die door de nationale autonomie op natuurlijke wijze wordt verspreid, een grote rol. Het is geen toeval, dat de nationale auto- omie en de organisatorische federatie hand in hand gaan, at is zeer begrijpelijk. Zowel deze als gene eisen de afbake- ng volgens nationaliteiten. Zowel deze als gene verondcr- ellen een organisatie volgens nationaliteiten. Aan het erband daarvan behoeft niet te worden getwijfeld. Het onderscheid ligt slechts hierin, dat daar de bevolking in het algemeen en hier de sociaal-demokratische arbeiders worden af gebakend.

Wij weten, waartoe de afbakening van de arbeiders volgens nationaliteiten leidt. Het uiteenvallen van de homogene arbeiderspartij, het verdelen van de vakverenigingen volgens nationaliteiten, de verscherping van de nationale wrijvingen, nationale onderkruiperij, volledige demoralisatie in de rijen van de sociaal-demokratie, — dat zijn de resultaten van het organisatorisch federalisme. De geschiedenis van de sociaal- demokratie in Oostenrijk en de werkzaamheid van de Boend in Rusland getuigen daarvan op welsprekende wijze.

•Het enige middel hiertegen is de organisatie volgens de beginselen van het internationalisme.

Aaneensluiting van de arbeiders van alle nationaliteiten van Rusland in hun woonplaatsen in *homogene* en *gesloten* kollektieven, aaneensluiting van deze kollektieven in *één* partij — dat is de taak.

Het spreekt vanzelf, dat een zodanige opbouw van de party een uitgebreide autonomie van de *gebieden* binnen het homogene partijgeheel niet uitsluit, maar deze veronderstelt.

De ervaring van de Kaukasus toont heel d Kauka-
van zulk een type van organisatie. Wanneer h Armeense
siërs is gelukt de nationale wrijvingen tussen d
en de Tartaarse arbeiders te overwinnen, wannee
is gelukt de bevolking te behoeden voor het geva
mogelijkheden van bloedbaden en schietpartijen, wanneer^{UH}
Bakoe, in deze kaleidoskoop van nationale groepen,
nationale botsingen reeds niet meer mogelijk zijn, wann
het daar gelukt is, de arbeiders in de éénzijnde stroom y
een machtige beweging te betrekken, — dan heeft daar ij
internationale opbouw van de Kaukasische sociaal-demo-
kratie niet de laatste rol gespeeld.

Het type van organisatie oefent niet alleen invloed uit op
het praktische werk. Het drukt zijn onuitwisbaar stempel op
het gehele geestelijke leven van den arbeider. De arbeider
leeft het leven van zijn organisatie, hij groeit daar geestelijk
op en wordt daar opgevoed. En ziet, terwijl de arbeider zich
in zijn eigen organisatie beweegt en hij daar iedere keer zijn
eigen partijgenoten van een andere nationaliteit ontmoet, die
tezamen met hem gemeenschappelijk strijden onder de leiding
van het gemeenschappelijk kollektief, dan wordt hij diep
doordrongen van de gedachte, dat de arbeiders *in de eerste
plaats* — leden van één klassefamilie, leden van het één zijnde
leger van het socialisme zijn. En dit moet wel van ontzaglijk
opvoedende betekenis zijn voor de brede lagen der arbeiders-
klasse.

Derhalve is het internationale type van organisatie een
school van kameraadschappelijke gevoelens en een zeer groot
agitatie-middel ten gunste van het internationalisme.

Dit is echter niet het geval met een organisatie volgens de
nationaliteiten. Bij het zich hier organiseren op grond van de
nationaliteit, sluiten de arbeiders zich op in een nationale
schulp en scheiden zy zich van elkaar af door middel van
organisatorische schuttingen. Er wordt niet de nadruk ge-
legd op datgene, wat de arbeiders *gemeen hebben*, maar op
datgene, wat hen van elkander scheidt. Hier is de arbeider
in de eerste plaats lid van zyn natie: Jood, Pool enz. Het valt
niet te verwonderen, dat het *nationale* federalisme in de orga-
nisatie in de arbeiders de geest van nationale afzondering

aankweekt.

Derhalve is het nationale type van organisatie een school
van nationale bekrompenheid en verstarring.

Er staan c' 'e *principiëel* verschillende typen van orga-

msatie voor ons: het type van de internationale aaneengeslotenheid en het type van de organisatorische „afbakening” van de arbeiders volgens nationaliteiten.

De pogingen om deze twee typen met elkaar te verzoenen hadden tot nu toe geen sukses.

Het verzoeningsgezinde statuut van de Oostenrijkse sociaal-demokratie, uitgewerkt in Wimberg in het jaar 1897 hing in de lucht. De Oostenrijkse partij viel in stukken uiteen en sleepte de vakverenigingen met zich mede. De „verzoening” bleek niet alleen utopisch, maar ook schadelijk. Strasser heeft gelijk, als hij beweert, dat het „separatisme zijn eerste overwinning op het Wimbergse Partijkongres behaalde”! *)

Hetzelfde geschiedde in Rusland. De „verzoening” met het federalisme van de Boend, die op het Stockholmse Kongres aan de orde was, eindigde met een volledige ineenstorting. De Boend heeft het Stockholmse kompromis verbroken. De Boend werd vanaf de eerste dag na Stockholm een hindernis op de weg naar de aaneensmeding van de arbeiders ter plaatse in een eenheids-organisatie, die de arbeiders van alle nationaliteiten omvat. En de Boend zette zijn separatistische taktiek hardnekkig door, niettegenstaande het feit, dat de Russische sociaal-demokratie in de jaren 1907 en 1908 meerdere malen eiste, dat de eenheid van onderop tussen de arbeiders van alle nationaliteiten tenslotte verwezenlijkt zou worden (25). De Boend, die met de organisatorische nationale autonomie begon, ging in de praktijk tot de federatie over, om met de volledige breuk, met het separatisme te eindigen. Door evenwel met de Russische sociaal-demokratie te breken, verwekte hy bij haar verwarring en desorganisatie. Herinneren wy ons, zij het ook slechts de kwestie-Jagello (26).

Derhalve moet de „verzoenings”-weg als utopisch en schadelijk worden verlaten.

Eén van beide: óf het federalisme van de Boend en dan moet de Russische sociaal-demokratie volgens de beginselen der „afbakening” van de arbeiders, volgens nationaliteiten worden omgebouwd; óf het internationale type van organisatie en dan moet de Boend worden omgebouwd volgens de beginselen van de territoriale autonomie, naar het voorbeeld van de Kaukasische, de Letse en de Poolse sociaal-demokratie, die de weg opent voor de zaak van de rechtstreekse

Zie zün „Der Arbeiter und die Nation”, 1912.

vereniging van de Joodse arbeiders met de arbeiders van de andere nationaliteiten van Rusland.

Een middenweg bestaat niet: beginselen overwinnen, maar „verzoenen zich” niet.

Dus: *het beginsel van de internationale aaneensmeding der arbeiders als noodzakelijk punt* by de oplossing van het nationale vraagstuk.

^{s)} *Prosbessjenië No. 3—5.*

Weenen, Januari 1915.

Maart—Mei 1913.

^{x)} „Voorlichting”. — Red.

AANTEKENINGEN.

1) *Zionisme* = reaktionair-nationalistische politieke stroming, die haar aanhangers had onder de kleine en de gemiddelde Joodse handels- en handwerksbourgeoisie, de intellectuelen, de kantoorbedienden, de handwerkers en de achterlijke lagen van de Joodse arbeiders. Het stelde zich het organiseren van een eigen Joodse burgerlijke staat in Palestina ten doel en streefde er naar de Joodse arbeidersmassa's te isoleren van de gemeenschappelijke stryd van het proletariaat.

2) *Panislamisme* = politieke ideologie der Turkse en Tartaarse volkeren (Chans, moellahs, landheren, kooplieden enz.), die zich ten doel stelden, alle volkeren, die de Islam (de Mohammedaanse religie) belijden, tot één geheel te verenigen. Verwant met het panislamisme was het pan-Turkisme, dat er naar streefde de Turks-Mohammedaanse volkeren onder de heerschappij der Turken te verenigen.

3) De „*Boend*” = Algemene Joodse Arbeidersbond in Lithauen, Polen en Rusland. Hij werd in September 1897 op het Kongres in Wilna opgericht en verrichtte omvangrijk werk onder de massa's der Joodse handwerkslieden. De Boend sloot zich op het Iste Kongres (1898) van de R.S.D.A.P. bij deze organisatie aan als een autonome organisatie, die slechts zelfstandigheid bezat op het gebied der kwesties „het Joodse proletariaat rakende”. Tot het jaar 1901 stelde de Boend naast de algemene politieke eisen slechts de speciale eis van de staatsburgerlijke rechtsgelijkheid der Joden op. Op het Hde Partykongres van de R.S.D.A.P. in 1903 trad de Boend uit de partij, nadat het Partijkongres de eis van de Boend had verworpen om hem als de enige vertegenwoordiger van het Joodse proletariaat te erkennen en de opbouw van de party op federatieve grondslag te doen geschieden. Op het Vide Kongres van de Boend (1905) stelde hy de eis der

„cultureel-nationale” autonomie op en wel in de vorm van de „verwijdering van alle met de culturele kwesities (volksopvoeding enz.) verbonden funksies uit het gebied der bevoegdheden van de staat, van de organen van het plaatselyke en gewestelyke zelfbestuur en de overdracht daarvan aan de natie zelf, in de vorm van bijzondere, zowel lokale als sentrale lichamen, gekozen door alle leden op grond van algemeen, gelyk, direkt en geheim kiesrecht”. Voor de tweede maal sloot de Boend zich by de R.S.D.A.P. aan in het jaar 1906 na het IVde (Stockholmse) Partykongres. Het Partijkongres behandelde het vraagstuk van het natsionale program van de „Boend” niet, doch liet het open. In de interne partijstryd nam de „Boend” meestal een rechts standpunt in. Hy steunde de mensjewiki en knoopte vanaf 1912 nauwe organisatoriese betrekkingen met de likwidatoren aan. Tijdens de oorlog stond de Boend (uitgezonderd enige internationalistiese elementen) op het standpunt der landsverdediging. Na de Februarirevolusie steunde hy de koalitiesregering en bestreed hy de bolsjewiki. Aan het einde van 1918 begonnen zich in de Boend linkse groepen te vormen en in Mei 1919 vond in Kiëw de eerste Konferensie van de uit de Boend getreden „Communistiese Boend” der Oekraïne plaats, die op deze Konferensie met de „Verenigde Joodse Communistiese Party” tot één „Joods Communistisch Verbond” („Komfar-band”) samensmolt. Dit verbond werd in Augustus 1919 in de R.K.P. (b) (Communistiese Party van Rusland (bolsjewiki)) opgenomen. In Wit-Rusland loste zich in Maart 1919 de in de „Joodse Communistiese Party” georganiseerde linkervleugel van de „Boend” in de R.K.P. (b) op. Tenslotte nam het deel der organisasie van de Boend, dat was blyven bestaan, in Maart 1921 op de Konferensie in Minsk het besluit, officieel tot de R.K.P. (b) toe te treden. Buiten de Communistiese Party Rusland (bolsjewiki) bleef slechts een onbeduidend deel van de Boend met Abramowitsj aan het hoofd. Reeds daarvoor, in 1920, had de Boend op zyn XHde Konferensie, waar het als noodzakelyk was erkend de taktiek van opposisie tegen de Sowjet-macht op te geven, officieel de onbruikbaarheid erkend van zyn nationalistiese hoofdeis van de „cultureel-nationale autonomie” en verklaard, dat „de binnen het raam van de kapitalistiese orde gestelde eis der cultureel-nationale autonomie, onder de verhoudingen der socialistiese revolusie, zyn betekenis verliest”.

- 4) *De IXde Konferensie van de „Boend” had in Juni 1912*

in eenen plaats. Deze konferentie behandelde vraagstukken, die verband hielden met de verkiezingen van de IVde Staatsdoema en met de byeenroeping van de Augustus- (likwidatoren-)Konferentie (zie aantekening 5), waaraan de aanhangers van de „Boend” deelnamen. De besluiten van de IXde Konferentie van de „Boend”, waren uiterst opportunistisch en likwidatorisch, (het opgeven van de leuze der republiek, het op de achtergrond dringen van het illegale werk, het vergeten van de revolutionaire opgaven van het proletariaat). De Konferentie sanctioneerde het openlijke bondgenootschap van de Boend met de mensjewiki-likwidatoren en met de „linksen” van de P.P.S. (Poolse socialistische partij).

5) Bedoeld wordt de zogenaamde Augustus-Konferentie der likwidatoren die in Augustus 1912 in Weenen werd gehouden. Het doel van deze Konferentie was de oprichting van een anti-bolsjewistisch blok. Aan de Konferentie namen deel: de likwidatoren, de Boend, de Letten en een deel van de Kaukasische sociaal-demokraten. De voornaamste organisator en de inspirator van deze Konferentie was L. Trotski. Over het besluit van de Konferentie inzake het nationale vraagstuk wordt in deze uitgave uitvoerig melding gemaakt.

6) *Het IVde Kongres van de Boend* had plaats einde April 1901 in Bjalystok. Het Kongres verklaarde, dat het „begrip nationaliteit” ook op het „Joodse volk” van toepassing is en dat Rusland zich moest omvormen tot een federatie van nationaliteiten met volledige autonomie voor ieder hunner, onafhankelijk van het door hem bewoonde grondgebied. De Boend stelde in plaats van zijn vroegere eis der staatsburgerlijke rechtsgelijkheid, de leuze der nationale rechtsgelijkheid en eiste de omvorming van de R.S.D.A.P. op federatieve grondslag. Deze besluiten, zowel als de op dit Kongres gestelde en later in de literatuur van de Boend verdedigde eis der „culturele-nationale autonomie”, hadden, zoals bekend is, een scherpe polemiek tegen de Boend van de kant der oude „Iskra”, en in het bijzonder van die van Lenin ten gevolge (zie de artikelen van Lenin in Deel V en VI van de „Komplete Werken”).

7) *De Partijdag (het Partijkongres) van Brünn* van de Oostenrijkse sociaal-demokratie werd van 24 tot 29 September 1899 gehouden. Het nationale vraagstuk stond in het middelpunt der diskussies op het Kongres. Het Kongres verwierp de door de Zuid-Slavische sociaal-demokratie inge-

in V eenen plaats. Deze konferentie behandelde vraagstukken, die verband hielden met de verkiezingen van de IVde Staatsdoema en met de byeenroeping van de Augustus- (hkwidatoren-)Konferentie (zie aantekening 5), waaraan de aanhangers van de „Boend” deelnamen. De besluiten van de IXde Konferentie van de „Boend”, waren uiterst opportunistisch en likwidatorisch, (het opgeven van de leuze der republiek, het op de achtergrond dringen van het illegale werk, het vergeten van de revolutionaire opgaven van het proletariaat). De Konferentie sanktioneerde het openlijke bondgenootschap van de Boend met de mensjewiki-likwidatoren en met de „linksen” van de P.P.S. (Poolse socialistische partij).

5) Bedoeld wordt de zogenaamde Augustus-Konferentie der likwidatoren die in Augustus 1912 in Weenen werd gehouden. Het doel van deze Konferentie was de oprichting van een anti-bolsjewistisch blok. Aan de Konferentie namen deel: de likwidatoren, de Boend, de Letten en een deel van de Kaukasische sociaal-demokraten. De voornaamste organisator en de inspirator van deze Konferentie was L. Trotski. Over het besluit van de Konferentie inzake het nationale vraagstuk wordt in deze uitgave uitvoerig melding gemaakt.

6) *Het IVde Kongres van de Boend* had plaats einde April 1901 in Bjalystok. Het Kongres verklaarde, dat het „begrip nationaliteit” ook op het „Joodse volk” van toepassing is en dat Rusland zich moest omvormen tot een federatie van nationaliteiten met volledige autonomie voor ieder hunner, onafhankelijk van het door hem bewoonde grondgebied. De Boend stelde in plaats van zijn vroegere eis der staatsburgerlijke rechtsgelijkheid, de leuze der nationale rechtsgelijkheid en eiste de omvorming van de R.S.D.A.P. op federatieve grondslag. Deze besluiten, zowel als de op dit Kongres gestelde en later in de literatuur van de Boend verdedigde eis der „culturele-nationale autonomie”, hadden, zoals bekend is, een scherpe polemiek tegen de Boend van de kant der oude „Iskra”, en in het bijzonder van die van Lenin ten gevolge (zie de artikelen van Lenin in Deel V en VI van de „Komplete Werken”).

7) *De Partijdag (het Partijkongres) van Brünn* van de Oostenrijkse sociaal-demokratie werd van 24 tot 29 September 1899 gehouden. Het nationale vraagstuk stond in het middelpunt der discussies op het Kongres. Het Kongres verwierp de door de Zuid-Slavische sociaal-demokratie inge

diende ontwerp-resolutie, die voor de idee der exterritoriale cultuur-nationale autonomie opkwam en nam een door de verenigde uitvoerende kommissie (Centraal-Komitee) voorgestelde resolutie aan, die een bond van nationaal-afgebaken- de staten eiste en die dus een kompromis vormde tussen de Duits-Oostenrijkse sociaal-demokraten, die de idee van een gecentraliseerde staat verdedigden en de Zuid-Slavische, Tsjechische e.a. sociaal-demokraten, die een nationalistisch standpunt innamen. In het organisatorische vraagstuk ging het Kongres van Brünn nog verder dan het Wimbergse Kongres (zie aantekening 10) wat betreft de afzondering van de nationale sociaal-demokratische groepen. Het vormde ook het Centraal-Komitee van de partij tot een federatief orgaan om, dat uit de Uitvoerende Komitees van de nationale sociaal- demokratische organisaties (van de Duitse, de Tsjechische, de Poolse, de Roetheense [Oekraïense]; de Italiaanse en de Zuid-Slavische) bestond.

8) „*Bij ons bestaat god zij dank geen parlement*”, — woorden van W. Kokowtsow, den tsaristischen minister van financiën (later minister-president) op 24 April 1908 in de Staats- Doema.

9) Deze woorden zijn ontleend aan het Ilde hoofdstuk („Proletariërs en Communisten”) van het „Manifest van de Communistische Partij” van K. Marx en Fr. Engels. (Zie Marxistische Bibliotheek No. 1, Uitgeverij „Pegasus”, Amsterdam.)

10) Het *Weense* (of *Wimbergse* — naar de naam van het hotel, waarin het zitting hield) Partijkongres van de Oostenrijkse sociaal-demokratische partij had plaats van 6 tot 12 Juni 1897. Op dit Partijkongres werd de tot nu toe homogene partij in 6 zelfstandige nationale sociaal-demokratische groepen gesplitst (de Duitse, de Tsjechische, de Poolse, de Roetheense [Oekraïense]), de Italiaanse en de Zuid-Slavische), die slechts door een gemeenschappelijk Kongres en een gemeenschappelijk Centraal-Komitee waren verenigd.

11) Bedoeld wordt het in 1844 in de „Deutsch-Französische Jahrbücher” verschenen artikel van K. Marx „Zur Judenfrage” („Bijdrage tot het Jodenvraagstuk” — *Red.*), waarin Marx met den leider van de Duitse radikale vrijdenkers — Bruno Bauer — polemiseert.

12) *Het Vide Kongres van de Boend* had in Oktober 1905 in Zürich (Zwitserland) plaats. Op dit Kongres formuleerde de Boend definitief zijn nationaal program. Daarin werd

de eis gesteld der „oprichting van openbare rechtsinstellingen”, die „zich slechts tot exterritoriale autonomie, in de vorm der cultureel-nationale autonomie kunnen ontwikkelen”, die veronderstelt: 1) de verwijdering uit het gebied der bevoegdheden van de staat, van de organen van het plaatselijke en gewestelijke zelfbestuur van alle functies die met culturele vragen (volksopvoeding enz.) in verband staan, 2) de overgave van deze functies aan de natie zelf in de vorm van bijzondere, zowel plaatselijke als centrale lichamen, gekozen door alle leden op de grondslag van algemeen, rechtstreeks en geheim kiesrecht.”

13) De *VIIIste Konferentie van de Boend* had in September 1910 in Lemberg (Galicië) plaats. De Konferentie besteedde haar aandacht voornamelijk aan de vraagstukken van de Joodse gemeente en van de viering van de Sabbath. De resoluties over deze kwesties toonden aan, dat het nationalisme in de Boend wederom sterker was geworden.

14) De woorden over de „*aanpassing van het socialisme aan het nationalisme*” door de aanhangers van de Boend en de Kaukasische sociaal-demokraten, gebruikt G. Plechanow in zijn artikel „Nog een scheuringskonferentie”, dat 15 [2] Oktober 1912 gepubliceerd werd in Nr. 3 van de krant „Za Partija” („Voor de partij”) — (het in de jaren 1912—1914 verschijnend orgaan van de aanhangers van Plechanow — van de „mensjewiki-voorstanders der partij” — en de verzoeningsgezinde „bolsjewiki-voorstanders der partij”). In dit artikel veroordeelde G. Plechanow op scherpe wijze zowel de bijeenroeping als de besluiten van de Augustuskonferentie der likwidatoren. i

15) Bedoeld wordt de brief van Wl. Kossowski aan de redactie van het tijdschrift der likwidatoren „Nasja Zarja” („Onze Dageraad”) (No. 9—10 van 1912) onder de titel „Onvergeeflijke demagogie” waarin Wl. Kossowski polemiseerde tegen het in de vorige aantekening genoemde artikel van G. Plechanow „Nog een scheuringskonferentie” in nr. 3 van de „Za Partija”.

16) Het *Vilde Kongres van de Boend* vond aan het einde van 1906 in Lemberg (Galicië) plaats. Het Kongres sprak zich uit voor de toetreding van de Boend tot de R.S.D.A.P. op de grondslag van de door het IVde (Stockholmse) Partijkongres aangenomen statuten, evenwel met het voorbehoud, dat de Boend zijn toetreden tot de R.S.D.A.P. en het aannemen van zijn program, zijn eigen program over het nationale vraag

stuk handhaaft". Na het Vilde Kongres ging de „Boend” volkomen en voor goed naar het mensjewisme over.

17) „*Nasje Sloivo*” („Ons Woord”) een legaal weekblad van de Boend, dat in 1906 in Wilna verscheen. Er verschenen in het geheel 9 nummers.

18) Bedoeld wordt de verkiezing van het lid van de „linksen” der P.P.S. (Poolse socialistische Partij) Jagello, als afgevaardigde van Warschau voor de IVde Staatsdoema. Hij werd gekozen door het blok van de Boend en de P.P.S. met de Joodse burgerlijke nationalistena tegen de stemmen van de sociaal-demokratische kiesmannen, die de meerderheid in het kollege der arbeiders-kiesmannen hadden. De sociaal-demokratische fractie van de IVde Staatsdoema, waarin de likwidatoren de meerderheid hadden, nam de niet sociaal-demokraat Jagello in haar midden op. Zij steunde daarmee de scheurmakende handelingen van de „Boend” en verdiepte de scheuring onder de arbeiders in Polen. Zie hierover Sta- ün's artikel „Jagello als niet-volwaardig lid der sociaal-demokratische fractie” in Nr. 184 van de „Prawda” van 1 December 1912.

19) De *oude „Iskra?”* — de „Iskra” („De Vonk”) uit de tijd der jaren 1900—1903 (tot no. 51), toen Lenin zeer actief deelnam aan de redactie. Het blad uit die tijd werd in het vervolg de oude „Iskra” genoemd ter onderscheiding van de *nieuwe „Iskra”*, die naar het mensjewistische standpunt was overgegaan. De oude „Iskra” voerde hardnekkig strijd tegen het nationalisme van de Boend. De oude „Iskra” wijdde een aantal artikelen, waaronder ook artikelen van Lenin, aan de kritiek op de Boend en zijn standpunt inzake het nationale vraagstuk en de vraagstukken van de organisatorische opbouw van de partij.

20) *Karl Vanek* — een Tsjechisch sociaal-demokraat, afgevaardigde van het Oostenrijkse parlement (Reichsrat) en van de Brünn'se Landdag, directeur van de ziekenkas in Brünn, één van de leiders van de Tsjechische separatisten. In 1910 publiceerde K. Vanek een aantal artikelen in het tijdschrift „Rownost” („De Gelijkheid”) onder de titel „Willen wy onder voogdijschap staan of vrij zijn?” De artikelen waren gewijd aan de verdediging van de idee van het separatisme en doordrongen van nationaal-chauvinisme. Deze artikelen (tevens als afzonderlijke brochure verschenen) werden tezamen met andere dokumenten door de Oostenrijkse Metaalbewerkersbond in de Verzamelbundel „Dokumente

des Separatisme” opnieuw uitgegeven, teneinde de scheuring te verhinderen, waarheen Vanek, Burian, Tussar e.a. leiders van de Tsjechische separatisten de Tsjechische arbeidersbeweging leidden.

De hier door Stalin bedoelde passage uit de brochure van K. Vanek, luidt als volgt:

„Hoe kan de Tsjechische arbeider hopen, nog voor de voltrokken wedergeboorte van de maatschappij zijn zootje of zijn dochttertje voor ondergang te bewaren of hen in de toekomst een beter bestaan te verzekeren, dan hem beschoren is, wanneer de konsumptie-krachten van het Tsjechische volk het niet noodzakelijk achten, van de diensten van hun eigen handwerkslieden, kooplieden en industriëlen gebruik te maken?

En hoe kan de Tsjechische arbeidersmassa verwachten, dat zij datgene in de toekomststaat zal ontvangen, wat haar van rechtswege toekomt, dat zij in politiek, sociaal en nationaal opzicht rechtsgelijk zal worden, wanneer zij haar economische grondslag aan anderen afstaat, wanneer zij haar produktiemogelijkheden, haar in het geld gelegen kracht aan kameraden van een andere nationaliteit ten gebroek afstaat?”

21) *N.* — pseudoniem van Noe Jordania, de leider van de Georgische mensjewiki, het gewezen hoofd van de mensjewistische regering van Georgië, later een witte emigrant en een felle aanhanger van de interventie tegen de U.S.S.R.

22) „*Tsjiveni Tsjoivreba*” („Ons Leven”) — dagblad van de Georgische mensjewiki, dat in 1912 in Koetaï's werd uitgegeven. Er verschenen 19 nummers.

De hier aangehaalde citaten zijn ontleend aan een van de artikelen van *N.* (Noe Jordania) onder de titel „Oud en nieuw” en verschenen in de nummers 11—14 van dit dagblad.

23) Het punt van het op het Ilde Partijkongres van de R.S.D.A.P. in 1903 aangenomen program over de zelfbeschikking luidde:

„9. „Het recht op zelfbeschikking voor alle naties, die tot de staat behoren”.

24) Bedoeld wordt de eerste Balkanoorlog, die in Oktober 1912 tussen Bulgarije, Servië, Griekenland en Montenegro enerzijds en Turkije anderzijds uitbrak. Deze oorlog was het resultaat van de botsing der belangen van de mogendheden der Entente (Frankrijk, Engeland, Rusland) en die van de mogendheden van de Driebond (Duitsland, Oostenrijk-Hongarije, Italië) op het Balkanschiereiland. Zowel deze oorlog, als ook de tweede Balkanoorlog (1913), die tussen de bondgenoten van gisteren om de verdeling van de buit ontbrandde

en met de nederlaag van Bulgarije eindigde, verscherpte nog meer de tegenstellingen tussen de imperialisten op de Balkan en was het voorspel van de imperialistische wereldoorlog.

25) Bedoeld zyn hier de besluiten van de IVde (de z.g.n. „lilde Alrussische”) Konferentie van de R.S.D.A.P., die van 18 [5]—25 [12] November 1907 plaats vond en van de Vde (z.g.n. „December”) Konferentie van de R.S.D.A.P., die van 3—9 Januari 1909 [21 tot 27 December 1908] werd gehouden. Zie over resoluties van de Konferenties het boek „De B.K.P. (b) in de resoluties en besluiten der Kongressen, Konferenties en Plenums van het C. K.”, Deel I Marx-Engels-Lenin-Instituut, 1932.

26) Zie aantekening 18.

INHOUD.

	Pag.
Inplaats van een voorwoord	3
I. De Natie	7
II. De nationale beweging	15
III. Het stellen van het vraagstuk	22
IV. De nationale autonomie	29
V. De boend, zyn nationalisme en zijn separatisme	39
VI. De Kaukasiërs en de Konferentie der likwidatoren ..	50
VII. Het nationale vraagstuk in Rusland	61
Aantekeningen	68

**MARXISTISCHE
BIBLIOTHEEK:**

1. Het Communistisch Manifest.
2. Beginselen van het Communisme.
3. Karl Marx.
4. De linkse stroming, een kinderziekte van het Communisme.
5. Staat en Revolutie.
6. Over de grondslagen van het Leninisme.
7. De ontwikkeling van het Socialisme van Utopie tot Wetenschap.
8. De prol. revolutie en de rene-gaat Kautsky.
9. Loonarbeid en Kapitaal.
10. Loon, Prijs en Winst.
11. Enige vraagstukken van het Leninisme.
12. Over de Commune van Parijs.
13. Kritiek op het program van Gotha.
14. Ludwig Feuerbach en het einde van de duitse klassieke filosofie.
15. Het imperialisme als hoogste stadium van het kapitalisme.
16. De oorsprong van het gezin, de partikulieren eigendom en van de staat.
17. De burgeroorlog in Frankrijk.
18. De achttiende brumaire van Louis Bonaparte.
19. De October revolutie.